

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Krönike-Riim til Levende Skolebrug med Oplysninger

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Krönike-Riim til Levende Skolebrug med Oplysninger", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 241. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1842_477B-txt-shoot-idm12875.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Oplysninger.

Aand er ikke det samme som *Sjæl* og gribes endnu mindre af Luften, men er *Livs-Kraften*, som Ordet om det *Usynlige* nu sædvanlig fattes, men kan dog have, og viser sig da baade *levende* og *kraftigt*, medens alle aandløse Ord om det *Usynlige* er døde og magtesløse.

Aar er Navnet paa en Flod i *Berner-Landet*, som falder i Rhinen.

Aden, i Arabien ved Bab-el-Mandeb, var en rig og mægtig Stad, saalænge den ostindiske Handel gik over det røde Hav, og blomstrer nu op igien under *Engelsk* Herredømme.

Adulf (Ataulf) førde Vest-Gotherne til *Spanien*, først i det *Femte* Aarhundrede.

Afganistan, det Østlige Persien, nu et eget Rige.

Afrodite var Grækernes Navn paa Skønheds-Disen.

Alba var i 6 Aar *Philip* den 2dens Statholder i Nederlandene, og roste sig selv af, i den Tid at have ladt 18000 Mennesker henrette. Han oprettede sig ogsaa selv en Ære-Støtte i *Antwerpen*, hvor man saae ham som en Jern-Mand træde to Mennesker paa Nakken.

Albertus Magnus, en Tydsk Biskop i det *Trettende* Aarhundrede, som gjaldt for en Hexemester.

Albuquerque lagde Grunden til Portugisernes Magt i Ost-Indien, ved at anlægge *Goa* og indtage saavel *Ormuz*, som *Malacca*.

Alexandrien, Ægyptens ny Hovedstad, med Alexander den Stores Grav, gjør nu, under Mehem-Ali, Opsyn paany.

Alfer (som vi har gjort *Ælvefolk* af) var det gamle Nordens Navn paa hvad vi vilde kalde *Engle*.

Alfernes Skib er Lykke-Skibet (Skibbladner) der havde altid Medvind og kunde bære alle *Aserne*.

Alfred er den berømteste af alle de *Angelsachsiske* Kon²⁴³ger, regierede omtrent 30 Aar (872-900), forsvarede Landet kiækt mod de Nordiske Vikinger, som idelig angreb Kysterne, og skal selv have skrevet endeel angelsachsiske Bøger, som endnu er til.

Alkuin (Ælkvin) var En af de lærdeste Angel-Sachser i det 8de Aarhundrede, som i lang Tid opholdt sig ved Keiser *Carl* den Stores Hof, og oprettede siden en berømt Skole i *Tours*.

Alperne er *Europas* høieste Bjerg-Kiæde, mellem Frankrig, Tydskland og Italien.

Amsterdam pipper allerede frem paa sit Pæleværk over Sumpen i det *Trettende* Aarhundrede, men voxde dog først ret ved *Antwerpens* Ulykke, i Slutningen af det *Sextende*, var giennem det *Syttende* og en Deel

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

af det *Attende* et *London* i det Lave, og er endnu en rig Kræmmerstad, hvor dog *Femtedelen* af Indbyggerne er *Fattiglemmer*.

Angel-Sachser er det gængse Navn paa de *Danske* og *Frisiske* Vikinger, som, i det *Femte* og *Sjette* Aarhundrede, indtog *Britannien*, paa *Wales* nær, og kaldte det *England*, og blev fra det *Ottende* Aarhundrede baade *Tydslands* og *Nordens* Lære-Mestre i *Christendom* og Skrivekonst paa *Modersmaalet*.

Angler kaldes Hovedstammen hos Angelsachserne, og af dem har endnu Landskabet *Angeln* ved *Slesvig* sit Navn.

Ansgar (Asgeir og Æsger) var en *Frankisk* eller *Sachsisk* Munk, som i det Niende Aarhundrede (826-65) utrættelig forkyndte Christendommen i *Danmark* og *Sverrig*, og kaldes derfor *Nordens Apostel*.

Antiochien, ved Floden *Orontes* i Syrien, er især berømt af det "*Christne* Navn", som har sin Oprindelse derfra, og af sine to Beleiringer paa det store Korstog (1099) da Staden var et Tvistens Æble mellem Christenhedens og Tyrkiets Hovedstyrke.

Antwerpen eller *Andorp* var i det *Sextende* Aarhundrede den ypperste *Nederlandske* Handelstad, men efter dens Forstyrrelse af *Spanierne* (1585) flyttede de driftigste Borgere til *Amsterdam* og bidrog til dens Flor.

Apenninerne er en Bjerg-Kiæde, som gennemstryger *Italien* fra Nord til Syd.

Arcole er en *italiensk* Bondeby ved *Etsch*-Floden, ei langt fra *Bergamo*, hvor *Bonaparte* vandt sit andet Hovedslag paa Sommer-Toget 1796.

Argo er Skibets Navn, hvorpaa, efter de *Græske* Oldsagn, *Jason* og hans Heltefølge, de derfor saakaldte "*Argonauten*", gjorde Toget efter "det gyldne Skind" til *Colchis* ved det *Sorte Hav*.

Argus havde, efter det *Græske* Billedsprog, *hundrede Øine*, hvoraf Halvdelen var vaagne, mens de Andre sov.

Aristander fulgte, som Offerpræst og Spaamand, *Alexander* den *Store* paa hele hans æventyrlige Bane.

Arkadien er et bjergigt Landskab paa *Morea* (Peloponnes), hvis *Hyrder* var ligesaa berømte i Oldtiden, som de *Schveitserske* i Middelalderen.

Artus eller *Arthur*, med det runde Bord, er *Britternes* fabelagtige Helt baade i *Wales* og *Bretagne*.

Aser kaldtes *Nordens* Kæmpe-Guder.

Asken *Ygdrasil* betød i Norden Menneske-Livets Stamtræ.

Athene var Navnet paa *Grækernes* Vidskabs-Dise.

Atle er det *Nordiske* Navn paa *Hunne-Kongen Attila*.

Augias er bekiendt af sin Mødinge-Stald, som Herakles rensede, ved at lede en Flod derigennem.

Augustin var Hovedmanden for de Munke fra Rom, som, fra Aar 600, christnede *Engeland*.

Axel, er det Danske Navn paa *Sællands* heltemodige Biskop, som *Latinerne* har forgjort til "Absalon".

Balder, Odins *uskyldige Søn*, som ved *Lokes* Lumskhed døde i sin blomstrende Ungdom, men skal opstaae igien efter *Ragnaroke* i en *Nyaarstid*.

245Baldvin, *Gotfred* Tornekrones Broder, Fyrste i *Edessa* (Orfa) ved *Eufrat*, og siden Konge i *Jerusalem*.

Balsamere bruges, billedlig, om *Bogstav-Skrift*, hvori det *mundtlige Ord* endnu efter Døden, som en *Mumie*, bevares fra Opløsning.

Bancho var en af *Makbeths* Stal-Brødre, hvem der skal være spaaet en kongelig Æt, og fra hvem man siger, *Stuarterne* nedstammede.

Bannokborn er en lille Aa i Nærheden af *Stirling*, hvor det store Slag stod mellem *Skotter* og *Engelskmænd* (Midsommers-Dag 1314).

Barbarer kaldte *Græker* og *Romere* alle dem, hvis Sprog de ikke forstod, og derfor kalde vore *Latinere*, naar de er *aandløse*, deres *egne Landsmænd* saa, for de ikke kan *Latin*, men med Rette kalde vi kun de *Aandløse* saaledes, fordi de aldrig kan lære *Aandens* Sprog.

Barndom (Menneske-Slægtens) kaldes den graa Oldtid, førend de mange adskilte *Folkefærd* opkom og vidste af dem selv at sige.

Bataver er i Romerske Bøger Navnet paa Endeel af Nederlænderne, og det er snurrikt, at Hollandske Lærde selv har udledt Navnet af baat γ : Baade, Profit.

Bec var et Kloster i Normandiet, hvor Lombarden *Lanfrank*, i Vilhelm Erobrers Tid, grundede en berømt og frugtbar Skole.

Beda, en angel-sachsisk Munk (700 eft. Ch.), var i sin Tid vel den lærdeste Mand i hele Christenheden, og har iblandt andet efterladt en Historie om Christendommens Indførelse og Skæbne i Engeland, som er ubetalelig, og bekiendt under Navn af *Bedas Kirke-Historie*.

Bergens Brygge eller Bro var engang meget bekiendt af Kræmmerleiet, som Hansestæderne havde der.

Bjarke, en af *Rolfs* Kæmper.

Bjerget var netop Navnet, de grummeste *Ny-Franker*, med Robespjerre i Spidsen, gav dem selv.

246Bifraust er, i Nordens gamle Hedning-Kvad, Navnet paa en Bro, de tænkte sig mellem *Gudhjem* og *Mandhjem*, altsaa *Billed-Sproget*.

Billed-Sprog kalder man det, naar man med Navnene paa Dyr, Fugle, Træer og allehaande *synlige Ting*,

ikke mener disse Ting selv, men noget Usynligt og Aandeligt, som de tænkes *ligne* og paa en Maade svare til.

Bjowulf besynges i et herligt angel-sachsisk Digt, som en Gothisk Stærk-Odder, der sloges kiækt med Trolden *Grændel* og hans Moder i *Danmark*, og tilsidst med Ild-Dragen *Stærkhjort* i Gothland, som ogsaa fik sit Banesaar, men ødelagde Helten.

Boemund, en Søn af den Normanniske Robert Vitsker, var En af Høvdingerne paa det store Korstog, og blev Fyrste i *Antiochien*.

Bogstav-Skrift er den Konst med nogle faa Tegn at kunne pege paa alle *Lydene* i et Sprog, hvad for de Uvidende seer ud som Hexeri.

Bogtrykker-Konst er en *Tydsck* Opfindelse i det *Femtende* Aarhundrede, dengang saa ubegribelig, at Mange meende, det gik til med Fandens Konster.

Borgerligt Selskab kalde vi hos Folkene Forbindelsen til fælles Sikkerhed og til fri Raadighed hver over sit Eget, under visse Vilkaar og giældende Love.

Breideblik (Straaledands) var Navnet paa Balders Borg.

Bruus (Robert) Hovedmanden i Slaget ved Bannokborn, *Skotternes* uforglemmelige Helte-Konge.

Brygge (Brügge) en Kiøbstæd i *Flandern*, hvor Hertug *Philip* den Gode sædvanlig holdt Hof, og hvor det store Marked stod for hele Europa, medens Venedig og Genua i Syden, og Hanse-Stæderne i Norden, besørgede Verdens-Handelen.

Buonarotti, berømt under Navn af "*Michel Angelo*", som den største Florentinske Maler, Billedhugger og Bygmester (1474–1564).

²⁴⁷*Byzants*, Constantinopels gamle Navn.

Bærtelsmæsse-Natten ∴ Bartholomæus-Natten er det almindelige Navn paa et grueligt Blodbad (1572), som det Franske Hof, under *Karl* den *Niende*, svigefuld anrettede paa *Hugonotterne*.

Caermarthen er en Bye i *Wales*, hvor Kong Edvard den Anden var født.

Calcutta, i mindre end *hundrede* Aar, fra *Landsby* blevet hvad den nu er.

Camoens, den eneste portugisiske Skjald, som er blevet berømt i Europa, tilbragte selv en Deel af sit urolige Levnets-Løb i *Goa*, besang i sin *Lusiade* Portugisernes Helte-Gierninger i Ost-Indien, og døde ved Portugals Indtagelse af Spanierne 1581.

Capitol er Høien, hvorpaa Borgen eller Fæstningen i Rom fordum laae.

Carl den *Dristige* faldt ved *Nancy* i Lothringen (1477) og var Sidste-Manden af det Burgundiske Huus.

Carl den Sjette, Keiser i Tydskland, Konge i Ungern og Bøhmen og Herre over Lombardiet og Nederlandene, var *Sidste-Manden* af det Østerrigske Huus (d. 1740), som over i trehundrede Aar havde baaret Keiser-Kronen.

Carmel-Guden, som (efter *Taciti* Beretning) spaaede *Vespasian* sin Lykke, maa, efter Beskrivelsen, være *Jehovah*, hvis gamle Alter paa Bjerget *Carmel* (opreist af Propheten *Elias*) vel har givet Anledning til Opkomsten af et *Orakel* eller Spaa-Huus der.

Carthago skal være bygt førend Rom, af *Tyriske* Flygtninger, under Prindsesse *Didos* Anførsel, og blev, efter Ødelæggelsen af Romerne, opbyggt igien, saa der var (indtil *Vandalernes* Indbrud) een af de berømte Bispe-Stole i den gamle Christenhed.

Castaneda var en *Portugiser*, som i Midten af det 16de Aarhundrede skrev en udmærket god Historie om *Ostindiens* Opdagelse og *Albuquerque's* Bedrifter.

Catholsk er taget af *Græsk* og betyder "*almindelig*", som den Christne Kirke kaldes, fordi der er kun een og den samme ægte Christendom allevegne og til alle Tider. Siden Reformationen er imidlertid hos os "*Catholsk*" af Vankundighed blevet et Skieldsord, som om det betød *Pavelig* eller *Papistisk*.

Chineser kaldes Indbyggerne i *China*, det uhyre asiatiske Rige, ligesaa stort og befolket, som hele *Europa*, men, for deres Stivheds og Stilstands Skyld, kalder man i daglig Tale alle "*Træmænd*" Chinesere.

Christentøj kaldte man en egen Dragt, som altid brugtes ved *Daaben*.

Christus ☩: den *Salvede* er det Prophetiske, Præstelige og Kongelige Tilnavn, de *Christne* give den *Jesus* fra *Nazareth*, hvem de tilbede som *Gud* og *Mand* og *Verdens Frelser*.

Cicero var en berømt Sagfører og Raadsherre i Rom, som Keiser *Augustus* lod slaae ihjel, og hvem *Latinerne* forgode, som den største Taler og Viismand, de kan tænke sig.

Cid (Roderik) spiller Hoved-Rollen i de *Spanske* Kæmpeviser, som en mageløs Helt i det *Ellevte* Aarhundrede, der, blandt Andet, tog Rigets gamle Hovedstad, *Toledo*, fra *Mohrerne*.

Classisk betyder hvad der hører til den første Classe i de Lærdes Rangforordning, eller er, efter deres Mening, af første Skuffe. Derfor kalde *Latinerne* de gamle *Græske* og *Romerske* Skribenter udelukkende "*Classikerne*", og kalde intet Nyere *Classisk*, undtagen *Bogormenes* latterlige Efterabelse af *Ciceros* og andre *Romerske* Skribenters *Latin*.

Clive (Robert) kom til *Ostindien* som Skriverkarl, men lagde (1748-69) Grunden til den *Engelske* Stormagt.

249 *Colombo* (Christoffer), en *Genueser* af ringe Byrd, søgde længe forgæves Understøttelse til at overfare det Atlantiske Hav, men fandt den dog omsider hos Dronning *Isabelle* i *Castilien*, og opdagede *America* 1492.

Constantin den Store lod sig først kort før sin Død ved *Daaben* indlemme i den Christne Kirke, saa det er intet Under, om man finder hans Levnet *uchristeligt*, men Tro paa *Christus*, som en almægtig *Skyts-*

Aand, og paa Korsets Tegn, som et uovervindeligt Skjolde-Mærke, havde han aabenbar fra den Tid, han, (efter hans egen Fortælling til sin Levnets-Beskriver Biskop *Eusebius*) saae et Kors i Skyen, og overvandt sin Medbeiler *Maxents* med det Tegn i sit Banner.

Cuba er en af de Vestindiske Øer, *Colombo* opdagede, der ligger han ogsaa begravet, og det er nu Spaniernes eneste Americanske Besiddelse.

Culloden, ikke langt fra *Inverness*, var det Sted, hvor den sidste Stuart (Carl Edvard) efter endeel Fremgang, leed et afgjørende Nederlag (1746), saa han neppe selv i Kvinde-Klæder undslap til Frankerig.

Cyrus blev, efter Persernes Oldsagn, som Spæd, udsat i en vild Bjergegn, men næret og forsvaret af en Hund, til en Hyrde ynkedes over ham.

Cædmon er en berømt angel-sachsisk Skjald, om hvem *Beda*, der var samtidig med ham, men noget yngre, fortæller, at han paa sine gamle Dage blev Skjald ved at drømme, Kong David rakde ham sin Harpe. Man har endnu deilige Brud-Stykker af hans Bibel-Riim, men kun sammenblandede med maadelige Efterligninger.

Daab er Navnet paa den høitidelige Indvielse, hvorved de, som vil troe paa *Christus*, skal optages i hans Kirkes Skiød eller Menighed, og faae Navn af *Christne*, med Løfte paa det evige Liv, naar de holde *Aftalen*, som kaldes deres Daabs-Pagt. *Tvang* herved er *Tyranni*.

250 *Dagmar* betyder *Morgenrøde*, og er et Tilnavn, de Danske gav Valdemar Seiers første Dronning fra *Bøhmen*, om hvis Livsalighed der synges i *Kæmpeviserne*.

Daniel var Ebræernes store Prophet under det *Babyloniske* Fangenskab, som spaaede kiendelig baade om de Persiske, Græske og Romerske Verdens-Riger, og om det *Guds-Rige*, *Christus* skulde oprette.

Danmark er vort lille, men ældgamle og i Hedenold høiberømte, Kongerige og Fædreneland, hvorfra *Anglerne* udgik, som christnede og oplyste hele *Norden*. Ingensteds er heller Folkets Oldsagn bedre giemt, eller *Fædrene* kiærligere og stadigere besunget, saa Danmark kaldes rettelig i *Billed-Sprog* de lykkelige Øer (Sæl-Land) hvor Folk levede endnu efter Døden.

Dannevirke kalde vi i *Billed-Sproget* Alt hvad der værner om ægte Danskhed og Dannished mod det Vildfremmede, som idelig paatrænger sig, og har tit bragt Danmark paa Randen af sin Undergang.

Danskhed gjælder i Verden for slet ingen Ting, men har dog forsvaret sig mod Verden et Par Tusindaar.

David, Ebræernes Prophetiske og Kongelige Sanger, hvis "Harpe" i *Billed-Sproget* betyder al ægte gudelig Poesi.

Diadem er et Kongeligt Hoved-Smykke, oprindelig i *Persien* og *Indien*.

Diderik af *Bern* er Kæmpeviser-Navnet paa den Gothiske Kong *Thjodrek* (Theodorik), som i det Femte Aarhundrede indtog *Italien* og tog sit Sæde i *Verona*.

Dodone, i *Epiros* (nu Albanien), var Sædet for det ældste Græske *Orakel*, som siden glemtes over det *Delphiske* ved *Castri* i Mellem-Grækenland.

Donau er den største Tydske Flod i Syden, som løber lige fra *Schwaben* til det *Sorte Hav*.

251 Douglas er en berømt Adels-Slægt i *Skotland*, hvortil Robert *Bruses* troeste Stalbroder "*James*" ogsaa hørde.

Dovre er *Norges* berømte Bjerg-Kiæde, hvoraf det deles i det *Nordenfjeldske* og *Søndenfjeldske*.

Douzepers er et Fransk Ord, som betyder de "tolv Jævninger" ved Karl den Stores Hof, som igjen svarer til *Frankrigs* Inddeling i *tolv* Landskaber.

Drape er det Nordiske Navn paa et udførligt Ære-Vers over en Helt og hans Bedrifter, og svarer altsaa egenlig til hvad man nu kalder *Heltedigt*.

Druserne, en stridbar, hedensk Stamme paa Libanon, er ventelig en Levning af de gamle *Phønicer*.

Dværge var i det gamle Norden Navnet paa et Slags *Bjerg-Puslinger*, som man tillagde megen Snildhed og Nævenyttighed, derfor er de i *Kæmpeviserne* ogsaa Mestere i at *læse* og *skrive*.

Dyriskhed kalde vi Arten hos dem, der vel har menneskelig Skabning, og kan stundum være kloge nok paa deres Viis, men bryde sig, ligesom de Umælende, kun om det Synlige og Haandgribelige.

Død betyder i *Billed-Sproget* Skilsmissen mellem *Sjæl* og *Aand*, som gjør, at man ingen *levende* Forestilling har om hvad der er *aandeligt* og *evigt*.

Ebræerne, som nu kaldes *Jøder*, er det eneste Folk, som regner Tiden fra Verdens Skabelse (nu 5603 Aar), og har en troværdig Historie om dem selv fra *Abraham* til *Cyrus*, og fra dem er *Christendommen*, med *Christi* Apostler, udgaaet til al Verden.

Edda kalde vi en *Islandsk* Samling af ældgamle Nordiske Kvad og Sagn om Guder og Helte.

Edvard var Navnet paa den sidste *Angel-Sachsiske Konge*, og dukkede i det *Trettende* Aarhundrede, da *Normanniskheden* begyndte at tabe sig, op igjen med *Edvard* Langbeen, som blev den *Første* paa ny Regning.

252 Edvin hedd den første *christne* Konge i *Northumberland*, og han levede i det *Syvende* Aarhundrede.

Eginhard var Haandskriver hos Keiser *Karl* den *Store*, og skal have beskrevet hans Levnet, som da maa være gaaet tabt, eller han var en Fisk.

Eideren er *Danmarks* gamle *Grændse*.

Einar Thambeskælver, *Olav* Tryggesøns berømte Bueskytte, blev lumskelig myrdet af *Harald Haardraade*.

Eivind Skalde-Spilder gjorde, som for *Løier*, et *hedensk* Ligvers over *Hakon Adelsteen*, som kaldes

Hakonsmaal og er det sidste *Gammel-Norske* Kvad med *Aand*.

Encyklopædi er et Græsk Ord, som betyder "Kredsløb", og bruges nu til Navn paa et *Kort Begreb* af alle Videnskaber, som ethvert Folk pleier at faae, naar de troer de er saa kloge, som de kan blive. Man har saaledes nu ogsaa en *Engelsk* og en *Tydske* Encyklopædi, men den *Franske* er ældst, og har den Mærkværdighed at synes *ugudelig*, *aandløs* og *hjerteløs* fra Ende til Anden.

Enevolds-Magt betyder, som det lyder, *Magt*, men *ingenlunde Ret* til at gjøre hvad man vil; thi *Ret* til at gjøre *Uret* har ikke engang Vorherre.

Engeland, i den nyere Tid næsten det eneste fri Spillerum for Menneske-Livet, er *derved* i det *Attende* og *Nittende* Aarhundrede blevet ikke blot den rigeste men ogsaa den *lærerigste* Plet paa hele Jorden. Ligesom for Resten *Christendom* og *Skrive-Konst* fordem kom derfra til *Tydskland* og *Norden*, saaledes var ogsaa *Oxforderen Wicklef* i det *Fjortende* Aarhundrede "Reformationens Morgenstjerne", og de *Engelske* Skjalde, især den mageløse *Shakspear* fra Dronning *Elisabeths* Dage, var det endelig, som sidst vakde *Aanden* i *Tydskland* og *Norden*, saa vi stikke virkelig i bundløs Giæld til Frænderne paa Øen, som det skal være os en Fornøielse at svare høie Renter af.

253 *Etrusker* var *Toskanas* og Endeel af *Kirkestatens* gamle Indbyggere.

Eumæos er den til *Svine-Hyrde* forvandlede Prinds i *Odyseen*, hvis Høimodighed stikker saa deilig frem, som noget *Fløiels-Hjerte* under *Vadmels-Kofte*.

Europa betyder ventelig *Aftenlandet* eller *Vesterleden*, som *Phønicerne* har kaldt det, i den Tanke at have fundet det forsvundne *Hesperien*, der paa *Græsk* betyder det Samme.

Fabel er et *Latinsk* Ord, som svarer til det Danske "*Snak*", men bruges nu for ethvert *Hjernesvind*, enten det har meget eller lidt at betyde, saa en *god* Fabel er meget bedre end en daarlig Historie.

Feer høre egenlig til det *Arabiske* Billedsprog, som kvindelige Luft-Væsener, der efter Lune gjør Lykke og Ulykke.

Fenris-Ulven er et fabelagtigt Dyr, som, efter *Edda*, skal, i den sidste Strid mellem *Aser* og *Jetter*, sluge *Odin* selv, men dræbes af hans tause Søn, *Vidar*.

Fidie-Slaget, hvori *Hakon Adelsten* fik sit *Banesaar*, bærer Navn af *Gaarden Fidie* paa *Storøen* i *Søndhørdlehn*.

Fimbul-Vinter er egenlig den tredobbelte Vinter, ud i Eet, som, efter *Edda*, skal bebude *Ragnaroke*.

Fingal, *Bjerg-Skotternes* æventyrlige Helt, er først blevet berømt uden for *Skotland* ved de *Ossianske* Digte.

Fir-Kløver, et Kløver med fire Blade, er en Sjeldenhed, som der siges at være Lykke ved.

Floke, En af *Islands* Opdagere i *Harald Haarfagers* Tid.

Florenz i Toskana, En af de mærkværdigste *Italienske* Fristæder i Middelalderen, især berømt af sine *Digtere* og *Konstnere*, hvoriblandt atter Digteren *Dante* i det *Fjortende*, og Bygmesteren, Maleren og Billedhuggeren *Michel Angelo* i det *Sextende* Aarhundrede, rage frem som Taarne.

254 *Flæmingland* er Flandern, hvis Sprog, Sild og Lærred endnu kaldes *Flamske*.

Folke-Aand er den særegne *Livs-Kraft*, hvormed et Folk stræber at bevare sin Selvstændighed, gaae sit Skud og seile sin egen *Sø*, og *Modersmaalet* er altid *Folkeaandens* naturlige Udtryk, saa, naar *Modersmaalet* undertrykkes, foragtes og fordærves, da er *Folke-Aanden*, som en *Træk-Fugl*, enten fløiet bort eller lagt i Dvale.

Folkeligt er Alt hvad der tiltaler et Folk, passer for det, og fremmer dets naturlige Uddannelse, thi det gjør kun hvad der *ligner* Folket, og har et *levende* Udtryk i dets *Modersmaal*, saa hvad der *ikke er folkeligt* er altid skadeligt.

Folkvang er Navnet paa *Freias* Slot, og paa det Land, hvor Alting gaaer efter *Folkets Hjerte*.

Fornuft og *Forstand* er indvortes det Samme, som *Menneske-Haanden* med de fem Fingre er udvortes, til at fatte og begribe, saa begge Dele er nødvendige til et kraftigt Menneske-Liv, men kan godt være *tomme* og paa mangfoldige Maader *misbruges* til at gjøre baade sig selv og Næsten Skade.

Frankerig spillede, især i det *Attende* Aarhundrede, en mageløs *glimrende* Rolle; men at Glimmeren var uægte, ligesom det saakaldte "*Franske Guld*", det seer man immer klarere i det *Nittende* Aarhundrede, saa hvem der føler, at *Menneske-Livet*, ved at betragtes og føres, som et "*Skue-Spil*", bliver i Grunden øde og tomt, kan umuelig spilde dets ædle Kræfter og kostbare Øieblikke paa en Efterligning af det *Franske Væsen*, der desuden hos ethvert andet Folk maa blive en kluntet og latterlig Efterabelse.

Fredag har sit Navn af *Frey* eller *Frø*, som i det hedenske *Norden* meendes at raade for *Freden* og al dens Lyksalighed.

255 *Fredegod* er hos Dannemænd, med deres mageløse Fredsommelighed, det *folkeligste* Tilnavn for en Konge.

Frederik er Konge-Navnet, som i den Oldenborgske Stamme immer har skiftet med *Christian*, og smeltede hos *Frederik den Sjette* sammen med "*Fredegod*."

Friedrich den *Eneste* i Preussen var det *Attende* Aarhundredes berømteste, hardtad forgudede, Konge, men for Resten saa *Pære-Fransk*, som det er en *Tydsker* mueligt, altsaa i *Grunden* ligesaa ufransk som utydske, i ingen Henseende *folkelig*, men, med udmærkede Evner, selvstændig, selvraadig og selvklog.

Frihed er et Ord, saa glat som en Aal, saa det nytter aldrig at tænke paa eller tale om den, uden man først veed, *hvilke Kræfters* Frihed, der menes, og *hvortil* de vil have *Frihed*; thi det *Borgerlige Selskab* er grundet paa den Sandhed, at, medens Frihed for alle *ædle* og *velgjørende* Kræfter til at udvikle sig og virke uforstyrret, er Menneske-Naturens nødvendige Krav, saaledes er de *dyriske, vilde* og *forstyrrende* Kræfters fri Virksomhed Menneske-Naturens Pest, saa kun de *Love* er *virkelig* gode, som *fremme* og

beskytte alle velgiørende Kræfters fri Virksomhed. Endnu slaaes man derfor iblinde om "*Friheden*", som om det ikke var Spørgsmaalet, *hvilke Kræfter*, Friheden tilkommer, og *hvordan* den vindes og beskyttes, men hvilke *Enkeltmænd*: de som udgjør Øvrigheden eller Folkeraadet eller Mængden, der skal have Lov til at gjøre *Alt* hvad de vil, eller til at plage og skifteviis undertrykke hinanden.

Fritænker betyder sædvanlig et fortvivlet Menneske, der, trods alle indvortes og udvortes Vidnesbyrd om den levende Gud, Hans Kiærligheds Aabenbarelse i Tidens Løb, og Menneskets Kald til Udødelighed, ja, trods de urokkelige *Tanke-Love*, tænker, han aandelig er og kan *Alt* hvad ham lyster; men Ordet "*Fritænker*" kunde ogsaa betyde et Menneske, der kun afrystede alle de Baand, som herskende 256 Meninger, Magelighed og Egenkiærlighed lægge paa Tanken, til Hinder for *Sandhedens* Opdagelse og Erkiendelse, og i *den Betydning* skulde vi naturligviis alle være *Fritænkere*.

Frostkæmper eller *Rimthusser* kaldtes i det hedenske Norden *Gudernes Fjender*, og det meget vittig, thi det iiskolde, *hjerteløse* Liv har de *forstyrrende* Kræfter i høieste Grad, og hele dets Virksomhed er fiendtligt mod alt det Varme og Hjertelige, være sig guddommeligt eller menneskeligt.

Fugl betyder i Billed-Sproget *Aand*, og er dertil vidunderlig skikket, da al Forskiellighed og Strid i Aandens Verden virkelig speiler sig hos Fuglene i Luften, og det følger af sig selv, at *Sang-Fuglen* bliver *Skjaldens* Billede.

Funt er vort gamle Navn paa *Døbe-Karret* i Kirken, og kommer af det Latinske "*fons*" en *Kilde*, fordi *Daaben* er den Kirkelige *Livs-Kilde*.

Fyrresvold ved Upsal, hvor *Rolf Krage* saaede Guld og de gamle Svenske Drotter havde deres Grave.

Fæderneland har egenlig kun et Folk, som kiærlig mindes Forfædrene og tilegner sig deres *Modersmaal*, og hvem der ikke gjør det, mister derved sit Fæderneland, om han end havde tusinde Ahner af en daadfuld Stamme.

Fødeland har vi naturligviis Alle, med mindre vi er født paa *Vandet*, men kun i aandløse Dage kan det forbyttes med *Fæderneland*, som nuomstunder egenlig kun *Græker*, *Tydkere* og *Nordboer* kan have.

Følelse er baade noget Udvendigt og noget Indvendigt, som vi paa en Maade alle har, men der er en indvortes *Lamhed* paa *Følelsen*, der naturligviis ikke, som den Udvortes, falder i Øinene, men vel i Øret, og gjør endnu langt mere uskikket til et virksomt *Menneske-Liv*. Det er derfor meget tungt, naar Skole-Væsenet stiler paa, med Konst, at frembringe denne hjertelige Lamhed, som vi kalde 257 *Følesløshed* for *Aand* og alt *Aandeligt*, enten i det Hele eller dog i den ene Side.

Gades nu *Cadiz* i *Andalusien*.

Gange-Rolf kaldtes Normannernes berømte Høvding, før han fik *Døbe-Navnet Robert*.

Ganges den store Flod i Ostindien.

Genua blomstrede som *Sømagt* især i det Fjortende Aarhundrede, og var siden kun berømt af sin *Bank* (Georgs-Banken), den Ældste i *Europa* (fra 1407), som beholdt sin Vederhæftighed lige til Napoleons Dage.

Gjallarhorn eller *Klanghornet* var det, hvormed Himmelbjergs Vogter (Heimdal) skulde vække alle Guder og Helte til den sidste Strid med Rimthusserne, og betyder følgelig især en folkelig *Høiskole*, hvorved det levende *mundtlige* Ord, som skal forsvare *Aandens* Verden, kan udbrede sig og *høres* overalt.

Gimle-Borgen med *Guldtag* skulde være de Saliges Bolig efter Ragnaroke.

Gladhjem hedde Landskabet, hvori *Valhal* laae.

Glemme-Bogen maa man vel kalde enhver *Vise-Bog*, som ikke bruges, men *især Edda*, hvis Indhold, før i *Alles* Munde, blev glemt i fem, sex Aarhundreder.

Gotherne er den første fra Norden udvandrede Stamme, vi historisk kan spore, først til det Sorte Hav og siden (i det *Femte* Aarhundrede) til *Italien* og *Spanien*, og deres Hjem maa søges i de Svenske *Gothlande*.

Gotfred af *Lothringen*, Hovedsmanden paa det store *Korstog* og den første Christne Konge i *Jerusalem*, var En af de ædleste Helte man kiender, men døde i sit første Regjerings-Aar 1100.

Govinpur var en Indisk Landsby, som siden 1750 er voxet op til det i al Verden berømte *Calcutta*.

Grammatik kommer af det Græske Navn paa "*Bogstav*", og saalænge *Latinerne* raade for "*Boglig Konst*," bliver 258den med Nødvendighed idelt *Bogstav-Væsen* (Sylbenstecherei), men ogsaa den kan og skal naturligviis behandles *med Aand*, og da bliver "*Sprog-Granskning*" som "*Grammatik*" skal betyde, ikke længer enten *Børne-Leg* eller *Børne-Plage*, men de ypperste Taleres og Skribenters Yndlings-Syssel paa *ældre* Dage, frugtbar for hele *Aandens* og *Ordets* Virke-Kreds.

Grane er Navnet paa den berømte Hest af *Sleipners* Art, som gik lukt igiennem Ilden med de udvandrede *Gothers* Helt, *Sigurd Fofnersbane*.

Gregor den *Første* og den *Store* levede ved Aar 600, og lagde ved *Anglernes* Omvendelse Grunden til den ny, nu *Protestantiske Christenhed* i *Engeland*, *Tydskland* og *Norden*.

Gregor den *Syvende* (1073-85) fra *Toskana*, efter sit Døbe-Navn, *Hildebrand*, og efter Alt at slutte, af *Gothisk* Herkomst, var den egenlige Stifter af *Middelalderens* berømte *Kirke-Stat* eller *Christus-Rige* og Ophavsmand til *Korstogene*.

Grækenland var i gamle Dage *Borger-Frihedens*, *Dannelsens*, *Smagens* og *Konstens* yndige Hjem, men nedsank giennem to *Aartusinder*, under det *Romerske* og *Tyrkiske Aag*, i *Afmagt* og *Vanart*, *Vankundighed* og *Glemsel*, saa *Opstanden* mod *Tyrkerne*, (1821) lærde os egenlig først, at *Grækerne* ei var aldeles uddøde. Fra 1829 blev der igjen et *Grækenland* i *Folke-Historien*, og fra 1832 et *Græsk Kongerige* under en *Tydske* Prinds, og skiøndt det endnu er skjult for vore Øine, *hvorledes* *Grækerne* skal

naae en *folkelig* Tilstand og Udvikling, deres Oldtid værdig, vil den dog sikkert naaes, og det er uberegneligt, hvilket Lys derved vil opgaae over Verdenshistorien i det Hele og det *Ny Testament* i Særdeleshed.

Grændel er, efter *Bjovulfs-Drapen*, Navnet paa den lede Troid, som slugde *Dannemænd* i Søvn, og er desværre ei død *barnløs*.

259 *Guddommen*, som er evig een, lader sig kun paa en eneste Maade rigtig beskrive og tilbede, men naar *Hedningerne*, som de *Græske* og *Nordiske*, saae Den, som *Livs-Kilden* til alt Godt og Ædelt, speile sig i *Menneske-Naturen* og *Bedriften*, da maatte de dog tænke og sige Meget, som var sandt og *Guddommen* værdigt, fordi *Mennesket* er skabt i *Guds Billede* og oplyses, saavidt han virkelig ønsker det, af *Sandhedens Aand*. Derfor er de *Græske* og *Nordiske* saakaldte *Myther* fulde af herlige, himmelske *Lyn-Glimt*, for hvem der har Øie til at see dem.

Gustav Adolf, Sidstemand af *Vasa-Slægten* paa *Sverrigs Throne* (1611–32), er blevet uforglemmelig ved sin seierrige Kamp for *Religions-Friheden* i *Tydskland*, som han kiøbde med sit Liv.

Gylden-Aar er det Danske Udtryk for *Jubel-Aar*.

Gylden-Skindet, som *Argonauterne*, efter de *Græske* Oldsagn, hentede fra det *Sorte Hav*, og den *Burgundiske* Hertug *Philip*, i det *Femtende* Aarhundrede, gjorde en stadselig *Ridder-Orden* af, betyder *Skiønheds-Skinnet* eller *Glimmeren*, ligesom "*Helena*" betyder den ægte, *levende Skiønhed* i al sin Glands.

Gyng-Bro eller *Spang* er en Fordanskning af *Bifrøst-Bro* mellem *Gudhjem* og *Jetteverden*, og betyder altsaa *Billed-Sproget*, der forbinder *Aandens* og *Kroppens* Verden.

Gænserek *Vandaler-Konge* var, efter Navnet at dømme, en *Tydsker*, thi paa *Tydske* betyder det ligefrem en *Gase*.

Haabet var ikke i *Norden*, som i *Grækenland* og *Rom*, en lille *Gudinde*, nær ved at forsvinde fra *Jorden* med de øvrige *Guder*, men en *Odins-Mø*, som skabde *Helte* med Brev paa *Udødelighed*.

Haiti, mest bekiendt under Navnet *St. Domingo*, var den første *vestindiske Øe*, som *Spanierne* befolkede, og 260er nu et saakaldet *frit Slaveri*, eller et *Neger-Rige*, anstrøget med *Fransk Friheds-Farve*.

Halfred var *Olav Tryggesøns* Hoved-Skjald, som var ham tro til *Døden*, og gjorde flydende *Islandske Vers*, men uden *Aand*.

Hallernes Madame er paa *Fransk* en *Fiskerkiælling*.

Hanselaget var det store *Tydske Kræmmer-Lag*, som, med *Lybek* i *Spidsen*, under *Løbet* af det *Fjortende* Aarhundrede, bemægtigede sig hele *Handelen* paa *Øster-Søen* og *Vester-Havet*, og foreskrev ei sjelden *Nordens Konger Love*, men forfaldt og opløstes i det *Sextende* Aarhundrede. Af de tre *Hanse-Stæder*, som end er tilbage, minder kun *Hamburg*, med sin *Storagtighed*, *Rigdom* og *Nærighed*, om de "*store*

Hanser.”

Havet, hvori Himlen speiler sig, udtrykker, i det *sande* Billed-Sprog, det menneskelige *Levnets-Løb* i det Store, ligesom *Floderne* i det Smaa.

Havelok er et af Navnene paa den Danske Prinds (ellers poetisk *Hamlet* og historisk *Svenn Tveskiæg*), “der bliver Konge i *Engeland*, og om ham og Prindsesse *Guldborg* har man en heel *Engelsk* Rimkrønike fra *Middelalderen.*”

Havfruen er i de Danske Kæmpeviser en venlig og *Havmanden* derimod en fiendtlig Skikkelse, og *fædrelandsk* anvender det sig i det *Nittende* Aarhundrede selv paa *Danmark* og *Engeland*. *Agnetes Vise* er i denne Henseende et lille Havfru-Epos.

Hebe var hos Grækerne *Smagens* Dise, meget vittig gift med *Helten Herakles*, da den *ægte* Smag kun finder det Store skiønt.

Hedeby er *Slesvigs* gamle Navn, mens det var *Anglernes* Hovedstad.

Hedenskab er egenlig det Danske Ord paa Natur, som den *findes* hos Menneskens Børn, og man maa derfor lære at gjøre Forskiel paa *Græsk* og *Romersk*, *Nordisk* og *261Irokesisk* Hedenskab, naar man ikke vil sværte *Menneske*-Naturen og snakke hen i Veiret.

Hefæstos er Grækernes Konst-Gud, ligesom *Vølund* er Nordens Konst-Alf.

Hegel, den nyeste Tydske Grubler, som har gjort Opsigt, var hverken meer eller mindre end en stor *Haarkløver* (Dialektiker), for hvem det var en smal Sag, ligesom det Hellige Romerske Rige, baade “at være og ikke at være”, og han beviste meer end han vilde, nemlig, at man ikke kan nægte den evige Sandheds Tilværelse uden netop *derved* at bekræfte den, og slaae sig selv et evigt Begplaster paa Munden.

Heimdal, Himmelbjergs og Gyngebroens Vogter og *Gjallarhornets* Eiermand, hvis Sværd kaldes “Hoved”, vristede i Tvekamp *Freias* Brystsmykke (Brysing) fra Rænkesmeden *Loke*, der havde tyvstjaalet det, og det er da paa Nordens ny *Kragemaal* den *sande Viismand*, der binder *Haarkløveren*, afklæder ham hans fulde Rustning, som han stolede paa, og uddeler hans Rov som et Bytte.

Hekla, er det navnkundige ildsprudende Bjerg paa *Island*.

Helvede betyder egenlig, ligesom *Helhjem* og *Hades*, kun de Dødes Rige.

Hengst og *Hors* (Hest og Hoppe) var, efter Oldsagnet, Anglernes Høvdinge paa *Bretlands-Toget*, og *Hav-Heste* er altid Krigs-Skibe paa Nordens Billed-Sprog.

Hervard Lofriksøn, den *sidste* Angel-Sachser i det *Ellevte* Aarhundrede, har længe ligget i Dvale i en *samtidig* Beskrivelse af Klosteret *Croyland* i *Lincoln*, hvor han ogsaa ligger begravet, men nu skal han dog være vaagnet i *Engeland* med en heel *Levnets*-Beskrivelse.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

Hjertebjergets Top, er, paa det *Islandske Skjaldesprog*, *Hovedet*.

Hindostan, Ost-Indiens hjemmegjorte Navn.

Historie er et *Græsk Ord*, som betyder *Spørgdom* paa 262Noget, fordi man altid maa spørge sig frem, for at komme til Kundskab om Fortiden.

Hlidarende er en Gaard paa Island, berømt af sin gamle Eier, den heltemodige *Gunner Hamundsøn* i Harald Blaatans Dage.

Holger Danske er en æventyrlig Helt fra Middelalderen, som det lader til, *Normannerne* har foræret os, siden han baade er En af *Karl den Stores* Jævninger, og vi har faaet hans *Krønike* fra *Frankrig*, men ihvilketsom, har dog vor Almue taget imod ham med begge Hænder, som en Stiv-Stikker i Baghaanden, og af vore nyere Skjalde har især *Ingemann* omhyggelig og godt oprisket hans Ihukommelse.

Hohenstauffer kaldtes de *Schwabiske* Keisere, af deres Stamhus, et gammelt Bjergslot i *Vyrtemberg*.

Holmgaard kaldtes det gamle Rige i *Novgorod*, stiftet formodenlig af *Gotherne* paa deres Udvandring.

Hrodgar er *Saxos Kong Ro*.

Hugo Ydermere (Evermore) beholdt sin Faders Herregaard, nu *Market Depping* i *Lincoln*.

Ideen eller *Grundtanken*, og *Idealet* eller *Grund-Skikkelsen*, for enhver Ting, som Vorherre tænkte sig og skabde dem, er naturligviis altid baade noget Stort og Skiønt og saare godt; men om den *Tydske Fornuft* har udforsket Vorherres Tanker om Alting, og kan gjøre Ham Skabelsen efter, det er et ganske andet Spørgsmaal, som man skulde være i det Rene med, førend man forgudede den *Tydske Philosophi*.

Jerusalem, nu en ussel *Tyrkeby*, men dog immer i Ideen "den store Konges Stad", og, er *Jesus Vorherre*, bliver den det vist engang endnu.

Ingulf, Ophavsmanden til *Islands* Bebyggelse, bosatte sig i *Reikavig*.

John Barbour fra *Aberdeen* skrev i det *Fjortende Aar* 263hundrede en *Rimkrønike* om *Robert Bruce*, som i *Skotland* blev almindelig Folkelæsning, men er udenlands endnu kun lidt bekendt.

John Bull er et Øgenavn, *Engelskmanden* har givet sig selv.

Jon Loftsøn var en Sønnesøn af den berømte *Sæmund Frode* paa den *Islandske* Herregaard *Odde*, og han blev *Snorre Sturlesøns* Fosterfader.

Jorsal kaldtes *Jerusalem* i Norden.

Jorvik er *York* i Nord-England.

Irmin-Sule betyder *Verdens-Støtten*, nævnes som *Sachsernes* ypperste Helligdom i *Carl den Stores* Tid, og skulde da svare til *Asken Ygdrasil*.

Iros er Navnet paa den storskrumlede og pralvurne, men marvløse og krysteragtige Stodder i *Odyseen*, som brydes med den hjemkomne Helt og faaer sit Livsbrød, og det er en *Gaade*, hvoraf det *Attende* Aarhundredes udbasunede *Fornuft* mesterlig har løst *Halvparten*, og lønnes nu derfor af det *Nittende* Aarhundredes *Aand*.

Island blev i det Niende og Tiende Aarhundrede Tilflugts-Stedet, og var siden i fem Aarhundreder (1300-1800), Gjemme-Stedet for *Norges* og tildeels for hele *Nordens* gamle Kvad og Sagn.

Italien blev, ved det Vestlige Keiserdoms Opløsning, et Bytte for *Gother*, *Longobarder* og *Normanner*, men spillede dog siden i *Firehundrede* Aar (1100-1500) som det *Romerske Pavedoms*, *Verdens-Handelens*, *Kundskabernes* og *Konsternes* Hjem, en stor Rolle i *Europa*.

Jærtegn-Lampen kan paa Billed-Sproget *Bibelen* med Rette kaldes, thi den er selv et stort Jærtegn til Verdens Oplysning.

Jøkler er det *Islandske* Navn paa *Isbjerge*.

Kalvskinds-Vang kaldes *Island*, fordi det er *Skindbøgerne* (Pergamenterne) som har gjort det berømt.

264 *Kirke* er ikke blot et *tvetydigt*, men et *tretydigt* Ord, og da det tillige er af fremmed Rod, misforstaaes det hvert Øieblik, naar det bruges om Andet end de Christnes *haandgribelige* Forsamlings-Steder; thi *Præsteskabet* mener sædvanlig *sig selv* med Kirken, og gjør dog Paastande om dens *Myndighed* over alle Christne, som kun har Grund, *naar* man ved *Kirke* forstaaer hele den *Christne Menighed*, som naturligviis hver enkelt Medlem maa underkaste sig. For at gjøre Kirke-Sagen ret indviklet, paastaae endelig *Juristerne*, at Folk i alle Kirke-Sager skal lyde *Geistligheden*, vel ikke for dens egen Skyld, men for den *Verdslige Øvrigheds*, der har Ret til, om den vil, at skabe en *ny Kirke* hvert Aar, som er *herskende*, saalænge den varer. Lader man derimod Ordstrid fare, da er Sagen yderst simpel, thi *Sjæls* og *Saligheds* Sag er unægtelig hvert Menneskes *egen* Sag, som *Ingen* kan foreskrive ham noget i, med mindre han *frivillig* indtræder i et Kirke-Samfund, hvis Love han naturligviis maa lyde, naar han ikke vil *udelukkes*, saa en Kirke, der paastaaer Ret til at tiltvinge sig Medlemmer og *indelukke* dem, erklærer sig derved *ligegyldig* for Sjæl og Salighed, med mindre den er tosset nok til at troe, man kan gjøre Sjæle salige *tværtimod* deres *Villie*.

Kloster betyder et *Indelukke* eller Munkebur, og disse Klostre blev i den senere Middelalder til rene Landeplager, da de vrimlede af Dagdrivere, som vilde æde uden at arbeide; men først havde dog Klostrene allevegne været de *eneste* Plante-Skoler for *Christendom* og *Boglig Konst*, og naar Protestanterne heller ikke vilde taale Klostre, som Ingen faldt til Byrde, da var det tyrannisk af dem. Endelig er vort tvungne *Fattigvæsen* endnu meget værre end Munkevæsenet, thi Munkene var dog kun *privilligerede Tiggere*, men vore Stoddere med "*Forsørgelses-Ret*" er Panthavere i alt vort rørlige 2650g urørlige Gods, og deres Børn efter dem, saa, hvor det ikke ændres maa Enden blive, som med *Pharaos Kiør*.

Kolbrand Jette svarer i de Engelske Kæmpeviser omtrent til *Langbeen Rise* i *Vores*.

Korset er Christendommens eneste *synlige* Tegn, saa hvor det tilbedes, er ingen Aand, og hvor det afskaffes, ingen Christendom.

Krig er i Verden et nødvendigt Onde, men *Romerne*, som ei havde Lyst til anden Virksomhed, betragtede den som et nødvendigt Gode.

Krudtet skal være opfundet i *Tydskland* i det *Fjortende* Aarhundrede, men begyndte dog først i det *Syttende* ret kiendelig at forandre Verdens Skikkelse.

Kunnersdorf er en Landsby ved *Oderen*, hvor *Friedrich* den Eneste leed sit største Nederlag i Syvaars-Krigen 1759.

Kæf var den Northumbriske Kong *Edvins* hedenske Ypperste Præst eller Hof-Gode, som selv vanhelligede Afguds-Templet, og lod sig døbe.

Labyrinthen i *Ægypten* (i Landskabet *Fayum*) har foranlediget, at man kalder ethvert *konstigt Virvar* en Labyrinth.

Laguner kalder man de smalle Sø-Arme ved *Venedig*, der skille Øerne fra Fastlandet og fra hverandre.

Latin har sit Navn af en Krog i Italien, som fordem hedde *Latium*, men udbredtes vidt ved det gamle *Roms* Erobringer, og endnu videre ved den *Pavelige Geistlighed*, som allevegne gjorde det til *Kirke Sprog*, men sin urimeligste Indflydelse har *Latinen* havt som *Skole-Sprog*, dødt udledt af *Romernes* efterladte Skrifter. Denne Indflydelse har især været fordærlig i *Tydskland* og *Norden*, men da *Modersmaalet* ved Reformationen indførdes i *Kirken*, har det dog kæmpet sig frem og vundet Styrke til at afkaste det fremmede Aag, der nu vil falde bort af sig selv, naar 266vore forældede *Skole-Anordninger* hæves. Hvad der især gjør Skade, er for Resten, at de, der skulde være fortroligst med *Modersmaalet* og *Fædrelandet*: vore *Præster*, *Lovgivere* og *Dommere*, nødes til fra Barndommen af at arbeide sig ind i et dødt Sprog og i lutter døde og fremmede Forhold, som der hører sjelden Drift og Kæmpe-Kræfter til, sin hele Levetid at arbeide sig ud af igjen.

Leiregaard er endnu Navnet, Bønderne deromkring give *Lethraborg*.

Livorno, af det Latinske Navn paa en Galei (*liburna*), var fordem *Pisas* Havn, og er, som Handelstad blevet dets Afløser.

Lodi, med sin Bro over *Adda-Floden*, blev berømt ved En af Napoleons glimrende Seire 1796.

London, med omtrent saamange Indbyggere som hele *Danmark*, er en egen Verden, hvor Liv og Død, Lys og Skygge, Gammelt og Nyt, Land og Stad, Rigdom og Armod, Godmodighed og Grumhed, ja, alle Modsætninger i de skarpeste Omrids idelig støde sammen, som ved et Trylleri der i Førstningen forfærder, men efterhaanden fornøier, og oplyser langt bedre om *Livet* end alle *Tydske Bøger*.

Lov og Ret er ethvert *Borgerlig Selskabs* nødvendige Grundvold, men er de *ikke folkelige*, da forvandle de det Borgerlige Selskab til et Slaveri, som enten ødelægger Folket, eller forbereder dog en voldsom, grundfarlig Omvæltning. Det *Attende Aarhundredes* store Misgreb: at ville *omskabe* Folk med *fremmede* Love og selvgjort Ret, er derfor den dybe Grund til en stigende Misfornøielse, som man mangansteds ei engang opdager ved en Grund-Omvæltning, men begynder igien hvor man slap, saa kun Lovgiverne forandres, men Lovgivningen paa egen Haand bliver den samme. Ethvert Folk, som skal blive lykkeligt, maa have sin *Arilds-Lov* igien, ikke bogstavelig men forklaret.

267Luften er, ligesom *Aanden*, usynlig, men er overalt at finde, og forvexles derfor i vore Dage sædvanlig dermed.

Luther var det *Sextende Aarhundredes* Helt, men kan just derfor ikke være det *Nittendes*, og enten man kyskes eller slaaes med en *Skygge*, vinder man ligemeget.

Lützen, hvor *Gustav Adolf* faldt, men *Troen* vandt (1632), ligger ikke langt fra *Merseburg*.

Løgn er oprindelig et *Nei*, som altid forudsætter et *Ja*, ligesom en *Løgn* altid forudsætter en *Sandhed*, man enten vil bestride eller skjule, saa naar *Løgnerne* paastaaer, at Grund-*Sandheden* er *baade* Ja og *Nei*, da bliver den saa grov, at man kan tage og føle paa den.

Macbeth, en *Skotsk* Jarl, som i *Knud den Stores* Tid myrdede sin Konge *Duncan*, og ranede hans Krone, blev først berømt ved det *Skuespil* af *Shakspear*, som, sig til liden *Ære*, har kronet hans Misdæder-Navn.

Maglegaard og *Myklegaard* (Stor-Staden) var *Konstantinopels* Nordiske Navn.

Mahomed, Arabernes falske Prophet i det *Syvende Aarhundrede*, er den egenlige Ophavsmand til *Sværd-Omvendelsen*, eller *Tvangen* til en vitterlig *falsk* Troes-Bekiendelse.

Mahomedanernes Tidsregning (Hegira) er efter *Maane-Aar* paa 360 Dage, saa de tælle nu 1258 Aar efter 622.

Mainotterne paa *Morea* udgive sig for de gamle *Spartaners* Efterkommere, forsvarede sig ogsaa i deres Bjergegn tappert mod *Tyrkerne*, alle Dage, og tog, under deres *Sorte-Mikler* (Mauro-Michaelis), virksom Deel i den almindelige Opstand (1821-29).

Malacca, en Halvø i *Bag-Indien* og den store Markeds-Plads for Østens Handel, var *Portugisisk* 1509-1641, *Hollandsk* til 1824, og er nu *Engelsk*.

Mamelukerne var en Slave-Trop fra Nord-Asien, som herskede i *Ægypten* fra det *Trettende* til det *Sex²⁶stende Aarhundrede*, havde ogsaa i Tyrke-Tiden næsten hele Magten, og gav selv *Napoleon*, paa hans Nil-Tog, Nok at bestille, men tilintetgjordes (1811) af Tyrken *Mehem-Ali*, som stjal Livet af deres sidste Høvdinger eller saakaldte *Beier*.

Marengo, paa Sletten mellem *Alessandria* og *Tortona* (i *Montferrat*) er berømt af *Napoleons* afgjørende

Seier 1800.

Maro er *Virgils* Tilnavn.

Maroniterne er den eneste kiendelige Levning af de *Syriske* Christne, som paa *Libanon* endnu forfægte deres Frihed mod *Druser* og *Tyrker*. Deres Overhoved boer i Klosteret *Kanobin* og kalder sig *Patriark* af *Antiochien*.

Mecca, Mahomeds Fødeby, var gammel bekiendt af sit hedenske *Kaaba-Tempel*, Arabernes Helligdom.

Mehem-Ali, en Tyrk fra Macedonien, som 1800 kom til *Ægypten*, for at slaaes med *Franskmændene*, opsvang sig, efter deres Fordrivelse, til Pascha af *Ægypten* (1806), og har nu over en heel Menneske-Alder tyranniseret Landet, men ogsaa ladet det opdyrke, skabt sig, ved Hjælp af *Franske* Renegater, en Krigshær og Flaade i *Europæisk Stil*, og faaet mange Franske Lovtaler som et *Fyrste-Speil*. Han har vel ladet sig nøie med Navn af Vice-Konge, men aftvang dog Porten hele *Syrien* (1832), som han først nylig, ved en løierlig Forbindelse af *Rusland*, *Engeland* og *Østerrig* til *Tyrkiets* Forsvar, igien har mistet.

Mennesket blev af det *Attende* Aarhundredes *Natur-Forskere* fornødret til *Dyrene*, men saalænge det ikke lykkes at *gjøre* os til "*Umælende*", tage vi dog med Rette til *Gienmæle* mod en saadan *Forgjørelse*, og det i alle Maader paa Grund af "*Ordet* i vor *Mund* og i vort *Hjerte*", som viser, vi har Indføds-Ret i *Aandens* Verden, medens selv *Papegøien*, der kan ²⁶⁹efterabe vor Stemme, er lige udygtig til at efterligne vort aandelige *Mæle*.

Middel-Alderen (70–1450) er Menneske-Slægts *Manddom*, derfor den egenlige *Virksomheds*, baade *Daads* og *Kiærligheds* Tid.

Middel-Veien, som en Bro mellem to Afgrunde, er den bedste, men som en Rendesteen midt ad Gaden, den sletteste Vei.

Midgaard kaldte vore Fædre med Rette Jorden, som ligger midt imellem Himmerig og Helvede.

Midgaards-Ormen er, efter *Edda*, en uhyre Slange i Havet, som omslynger hele Verden, og betyder naturligviis *Falskheden*.

Mimers-Brønden, betyder, efter *Edda*, Erfarings-Klogskaben, som bevares i *Hukommelsen*.

Minde er for Hjertet hvad *Hukommelse* er for *Hjernen*.

Mjølner er det *Eddiske* Navn paa *Thors-Hammeren*, der knuser Jetter og Trolde, og finder sin Forklaring i "*Kirkens Band*", naar den er ægte.

Modersmaal har vel hver Enkeltmand, men ingenlunde alle *Folkefærd*, thi dermed er *Bytte* gjort paa Bedrag, saa mellem Europas dannede Folk har nu kun *Grækere*, *Tydkere*, *Nordboer* og halvveis *Engelskmænd* et virkeligt *Modersmaal*, som i Naturens Orden er Vilkaaret for *Hjertets aandelige* Liv og Virksomhed.

Momos er Grækernes Navn paa *Skumle-Vætten*, som i Norden hedde *Loke*.

Moses, *Ebræernes* Helt, Lovgiver, Prophet og Hoved-Skribent, i alle Maader *mageløs*, som skrevet staaer, at med ham taledes *Vorherre*, som en Mand med sin Næste!

Moskau, Ruslands gamle Hovedstad, blev berømt i *Europa* ved at brænde sig selv 1812, og derved forberede *Napoleons* Undergang.

270 *Munden*, som er det eneste Udløb før *Talens* Strøm, hvoraf Jorden *aandelig* befrugtes, har saalænge ladet sig beherske af "*Pennen*," sin døvstumme Træl, at mange Folk virkelig tænke, at Ordet om *aandelige* Ting har ikke hjemme i *Munden*, men i *Bøgerne*, og er der i sin fulde Kraft, levende besjælet af *Aanden*, skiøndt *Bogstaverne*, de haardnakkede *Krabater*, vil ikke ud med det, og lader, som de var steendøde og kunde hverken mæle eller tale. Det er imidlertid Altsammen *Mundens* egen Skyld, thi saasnart den bruger sig, seer man strax, hvorfor *Pennen* stikker sin Pibe ind.

Munin var den Ene af *Odins* Ravne, som bestandig fløi tilbage, naar den *Anden*, *Hugin*, fløi frem, og det kom naturligviis af, at de svarede til *Erindringen* og *Formodningen*, som endnu hver evige Dag gjør Gavn paa samme Maade.

Muser kaldte *Grækerne* ni Døttre af *Spaadoms-Aanden* (*Apollon*) og *Hukommelsen* (*Mnemosyne*), og gav derved en yndig Pige-Skikkelse til de *muntre*, *levende* Anlæg, uden hvilke al *Dyrkelse* af *Konster* og *Videnskaber* er forgæves.

Muspel var, efter *Edda*, *Ild-Vætten*, der, med sine mange Sønner, skulde i *Ragnaroke* stikke *Ild* paa *Midgaard*.

Müller (*Johannes*) fra *Schafhausen* ved *Rhin-Fosset*, var en *Historie-Gransker*, der forholdt sig til sine *Medbeilere* i det *Attende* Aarhundrede, omtrent som *Rhin-Fosset* til en *Rendesteen*, eller *St. Gothard* til en *Myretue*, men med *Historie-Skrivningen* vilde det ikke ret flaske sig for ham. Hans *Schveitser-Historie* er imidlertid som en *Alpe-Blok*, bearbejdet til en naturlig *Bautasteen* for *Schveitser-Friheden*. Han døde 1810.

Myremænd kaldtes *Skallagrim's* Slægt paa *Borg*, som den Ypperste i *Myre-Syssel* paa *Islands* Vestkyst.

Myriader Titusinder.

Mysore var i forrige Aarhundrede, under *Hyder Aly* og 271 *Tippo Saib*, et mægtigt *Ostindisk* Rige paa *Malebar-Kysten*, indtil *Engelænderne*, ved Indtagelsen af dets Hovedstad *Seringapatan* med Storm (1799), gjorde Ende derpaa.

Mythe er et *Græsk* Navn paa *Billed-Sproget* i *Aandens* Tjeneste eller det "vingede Ord," og bruges da rettelig om *Gude-Sagnene*, der er et Folks *Billed-Sprog* i sin *Glands*.

Møre-Jarl (*Sønd-Mør* og *Nord-Mør*) ved *Bergen* var, i *Harald Haarfagers* Dage, *Gange-Rolfs* Fader *Røgnvald*.

Napoleon Bonaparte, af *Toskansk* Herkomst, født paa *Korsika* 1769, opsvang sig i Sommeren 1796 til sin Tids berømteste General, gjorde et æventyrligt Tog til Ægypten og Syrien (1798-99), blev Keiser af *Frankerig* og Konge af *Italien* (1804), og beherskede en Stund snart hele *Europa*, men tabte Alt i Slaget ved *Waterlo* (1815) og døde som Statsfange paa Øen *St. Helena* i den Spanske Sø (1821), hvorfra dog hans Støv med megen Stads blev ført til Paris 1840. Han var uden Sammenligning det *Attende* Aarhundredes største Mand.

Naturen er det Latinske Udtryk for medfødt Art, men i det *Attende* Aarhundrede blev det, fra *Frankerig* af, i hele den Protestantiske Christenhed, Navnet paa noget *Bælgmørkt*, man vilde sætte istedenfor *Vorherre* og yde en vel flygtig men dog afgudisk Tilbedelse. En saadan selvgjort *Gudsmoder* var i Oldtiden Grækernes gamle "Nat", og i Middelalderen tildels *Vorfrue*.

Navarin er en Søstad paa *Morea*, hvor *Pylos* fordem laae, med en stor og ypperlig Havn, hvor den *Tyrkiske* Flaade (1827) blev ødelagt af de forbundne christne Magters (Engelands, Ruslands og Frankrigs) under *Codrington*, og *Grækenlands* Nytaar dermed skudt ind.

Nederlandene var fordem deelt i mange smaa Grevskaber, 272 hvoraf nu især *Holland* og *Frisland* udgjør det *Hollandske*, *Flandern* og *Brabant* det *Belgiske* Rige, som en kort Tid (1815-30) var sammenkoblede.

Niflung-Kvadet er en Tydsk Riim-Krønike om Fofnersbane (*Siegfrid*) og hans Svogre *Niflungernes* sørgelige Undergang.

Nornerne Urd, Verand og Skuld, som boede ved Urda-Kilden og vandede *Ygdrasil*, bestemte Alles Skæbne, og styrede Verdens-Løbet, var i Norden saa godt et Udtryk for det *Guddommelige Forsyn*, som ikke mødes i noget andet *Hedenskab*.

Numa kalde Romerne selv deres, *eneste fredelige* Konge, og fra hans Dage til *August*, sige de, at *Krigs-Templet* var kun lukket et Par Aar efter den første *Puniske* Krig.

Nyaarstiden begynder i Midten af det *Femtende* Aarhundrede, og er Menneske-Slægtes Alderdom, derfor *Vidskabens* men ogsaa *Svaghedens* Tid, da man trænger høit til *Friheden*, men kan kun daarlig forsvare den, og fristes derfor idelig til at fire for det Stærke og træde paa det Svage.

Odins Ridehest (*Sleipner*) som med sine otte Been travede rask over Havet, var aabenbar Halvbroder til *Grækernes Pegasos*, som fløi i Luften, og det passer meget godt, thi de *Græske* Skjalde vilde med Eet opsvinge sig til *Olymp*, men de *Nordiske* kæmpe sig til *Valhal*.

Odysseen er Et af de Homeriske Heltedigte, og handler om alle de Æventyr, *Odysseus* (Latinernes *Ulysses*) maatte bestaae paa sin Hjemreise fra *Troja* til *Ithaka* (nu Thiaki), en af de smaa "Ioniske Øer" vesten for Grækenland. Det er den bedste *Læsebog* for *Børn*, der nogetid er skrevet, og i Slutningen speiler sig øiensynlig den Kamp, *Menneske-Aanden*, der ogsaa har været længe borte, nu maa føre med den opblæste *Selv-Klogskab* 2730g med alle *Lidenskaberne*, der, som Snylte-Vexter har snoet sig om Vidskabs-Træet, og udsuge det, som Beilerne Konge-Huset. *Odysseen* er taalelig godt fordansket af

Wilster.

Oldhjelm (Aldhelm) var en berømt Angelsachsisk Skjald i det *Ottende* Aarhundrede, rimeligviis Forfatter til *Bjovulfs-Drapen*.

Oldtiden, fra *Syndfloden* til *Jerusalems* Forstyrrelse, var *Menneske-Slægtens Ungdom*, med alle dens Dyder og Lyder.

Olymp, Grækernes Gudebjerg i Thessalien, besynges endnu i *Nygræske Viser*, Tydske og Nordiske Digte.

Olympiske Lege førde Navn af Staden *Olympia*, vestlig paa Morea, hvor de holdtes hvert fjerde Aar, og lagde Grunden til Grækernes Tidsregning med *Olympiader*, som begynder omtrent 776 Aar f. Ch.

Omar, var en af de første Arabiske Chalifer (634-43), under hvem baade *Persien*, *Syrien* og *Ægypten* blev erobret.

Onsdag (paa Engelsk Wednesday) bar sit Navn af *Odin* og *Vodan*, som er En og den Samme.

Oplysning var især det *Attende* Aarhundredes Løsen, men da man stræbde at forklare det Levende af det Døde, og det Menneskelige af det Dyriske, samt at bortforklare alt det *Vidunderlige*, saa kom naturligviis det store *Vidunder*, *Mennesket*, selv til at staae i Bælgmærke, og Resten stilledes i et falsk Lys, saa nu trænge vi dobbelt til *sand* Oplysning, og har langt værre at gjøre med det falske Lys end med den oprindelige Dunkelhed.

Ordet er *Aandens* Legeme, vel usynligt, men ikke *usandseligt*, da vi i *Hørelsen* har Sands for det.

Ormuz er en lille Klippe-Øe i den *Persiske* Bugt, som var et *Arabisk* og siden et *Portugisisk* Oplagssted for *Østens* Vahre, hvis Rigdom man beundrede, til det i Begyndelsen af det *Syttende* Aarhundrede blev aldeles forstyrreret af misundelige *Perser* og *Engelskmænd* i Forening.

Ossianske Digte kom først for Lyset ved Bjerg-Skotten *Macpherson* i Midten af det *Attende* Aarhundrede, og blev snart oversat paa alle *europæiske* Sprog, ikke fordi de var saa ypperlige, men fordi Tidens Smag var saa yderlig slet, at en saakaldt *Aandens* Verden af bare Luft, befolket med Skygger, som slog *Vindharpen*, syndes det eneste skønne, fornuftige *Himmerig*.

Overtro er et meget slibrigt Ord, der sædvanlig bruges til *Vorherres* Skam og vor egen Skade; thi man mener sædvanlig en *overdreven Tro*, som i alt Fald *ikke* er vor Tids Feil, og som desuden er et grundfalsk Begreb, da den allermindste Tro, vi har til Løgn og Falskhed, Skin og Skygge, er for megen, medens Troen paa evig *Sandhed* og *Virkelighed* umuelig kan være for stor. *Overtro* er derfor heller *intet dansk* Ord, men kun en *falsk* Oversættelse af det Tydske "Aberglaube", der ligesaalidt betyder *overdreven Tro*, som "Aberwitz" betyder en *overdreven* Klogskab; men saalænge man kalder *enhver* Middelvei, ogsaa den mellem Liv og Død og Sandhed og Løgn, *gylden*, da er *Overtro* ogsaa et *gyldent* Ord til at stemple al virkelig Tro med til Udryddelse.

Ovid hører saa aabenbar til de urene Dyr under Parnasset, at hvis ikke "Classiskhed" i Latinernes Øine

skjulde alle Lyder, vilde de skamme sig ved at anbefale Børn og Ungersvende *Ovidiske Forvandlinger*.

Oxford og *Cambridge* er, som bekendt, *Englands* to gamle Høiskoler, som kappes med hinanden, selv i at roe paa *Themsens*, men den dybe Grund til Vædde-Kampen, som ligger i Forholdet mellem den *Historiske* og *Naturlige* (Physisk-Mathematiske) Videnskabelighed, har man selv i England endnu kun en meget dunkel Forestilling om. Da imidlertid paa den *Historiske* Side i *Oxford*, Livet nu (siden 1833) er vaagnet, faaer man 275sagtens snart Øinene op, og fortsætter da med aabne Øine det store *videnskabelige* Væddeløb, man hidtil anstillede iblinde. Universitets-Bibliotheket i *Oxford* er under Navn af det "*Bodleianske*" berømt over hele *Europa*, men stod længe kun til Stads.

Paaske-Tiden kalder jeg den Tid, vi lever i, fordi Aandens Verden, der især i det *Attende* Aarhundrede syndes død og begravet, i det *Nittende* meer og meer staaer op igien, baade indvendig og udvendig, skiøndt det *udvortes* naturligviis gaaer forskrækkelig seent. *Tro*, *Modersmaal*, *Folkelighed* og *Livs-Oplysning* er de *fire* Elementer, man allevegne seer oppe sig fra Gravene, men hvor de ikke forenes i det "*levende Ord*", som *Aanden* fører, der vil de blot kyse Folk og slaaes som Gienfærd, til Hanen galder.

Paradis paa Græsk, og *Eden* paa Ebraisk, betegner den Have, ei blot til Lyst, men ogsaa til Dyrkning og Frugt, som *Vorherre* plantede til Mennesket paa Jorden, fra Øst til Vest, eller fra *Himalaya* til *Andes-Kiæden*. Dette *Paradis* forsvandt ved Syndfloden, og det *Tilsvarende* i Menneske-Barmen ødelagdes efterhaanden i *Oldtiden*, men det *Sidste* kom aabenbar igien med *Christendommen*, og dør aldrig saa tit, det staaer jo op med den og aabenbarer sig i *Phønix-Sang*.

Pavedom er *ethvert* selvgjort Statholderskab for *Christus*, enten det saa er Keisere, Konger og Bisper, eller Præster og Skolemester, der tage sig den Myndighed til, og det falske Statholderskab kiendes strax fra det *Ægte*, som *Sandhedens Aand* fører, paa det blotte *Skin* af *Eenhed*, som de *selvgjorte* Statholdere maae nøies med, og paa de *verdslige* Midler, de maae nødes til at bruge, for at frembringe og vedligeholde det. De bedste *Paver* var for Resten de gamle *Bisper* til *Gregor* den *Første*, og de *Danske* Konger efter *Luther*.

276 *Pennen*, enten den er af Fier eller af Staal, eller selv af det røde Guld, er dog kun en *Pegepind* i *Haanden*, der før kunde forvandle al Verdens Blæk til Blod, end *meddele* Nogen det Mindste af "*Aand og Liv*," som den selv *fattes*. Hvor man derfor hører *Pennen* udraabt til Konge i *Aandens* Verden, der veed man, *Munden* er midt i de "*Dødes Rige*".

Persepolis, Persernes gamle Hovedstad, blev lagt i *Aske* af Alexander den Store, saa der findes kun Muur-Levninger med ubekjendte Skrift-Tegn paa, som man trættes om, under Navn af de *Persepolitanske Indskrifter*.

Phaeton var Soel-Gudens Søn, som væltede med Soel-Vognen og fandt sin Død i *Eri-Danus*, begrædt af sine Systre, Heliaderne, hvis Taarer blev til *Rav*.

Philopømen, Arcadernes Høvding, kaldes den *sidste* Græker og døde i den 149de Olympiade, 183 f. Chr.

Philosophi betyder *Videlyst*, men i vore Dage bruges det sædvanlig til Navn paa en *Videnskab* om den Guddommelige og Menneskelige Natur, som Ingen uden *Vorherre* kan have, og som man dog indbilder sig at have, selv naar man nægter *Vorherre* og Alt hvad man *ikke begriber*. Det er sørgeligt, men det er, til Lykke, ogsaa *latterligt*.

Phæakerne er det besynderlige *Færge-Folk* i *Odyseen*, hvis Skibe gik af sig selv, uden Seil og Aarer, og styrede sig selv uden Roer, hvad *billedlig* ogsaa lader sig sige om det store *Færge-Folk* i *Verdens-Historien*, som *Engelskmændene* er.

Phønix-Fuglen, som lever et Herreliv i tusind Aar, brænder saa sig selv i en Rede af al Verdens Kryderi, og kryber endelig ud af sin egen Aske, som en Glimmer-Orm, der efterhaanden forvandles til Fugl Phønix den Anden, er den deilige, ældgamle Spaadoms-Mythe om *Menneske Aanden*, Oldtidens store Fugle-Konge, som hensmeltede i *Middelalderens* søde Tone-Flamme, fandtes som en 277Bog-Orm i Skole-Støvet, og gjenfødtes forklaret til Fugle-Konge i *Nyaarstiden*.

Pisas blomstrende Tid, som Sømagt, var 1050–1250, og ved 1400 kom den under *Florentinernes* Aag.

Pitt og *Fox* var Englands berømte, indbyrdes stridige, Statsmænd i den *Franske* Omvæltnings Dage.

Plato, den dybeste men ogsaa dunkleste af de Græske *Philosopher*, døde i den 108de Olympiade, kort før Alexander den Stores Dage.

Pluto var hos Grækerne Navnet paa Kongen i de *Dødes Rige* over lutter Skygger, altsaa *Forstanden*.

Poesi er et Græsk Ord, som betyder *Dannelse* og *Skjalde-Konst*.

Polyb, Grækernes største Historie-Gransker, bar *Philopømens* Aske til Graven, var sin bedste Tid fange i *Rom*, og døde i den 164de Olympiade, 121 f. Chr.

Polyphem var den eenøiede Jette (Kyklop) som *Odysseus* drak fuld og gjorde stokblind.

Pompeii forgik ved en Askeregn under Keiser Titus (79) tilligemed *Herculaneum*, og fandtes efter 1700 Aars Forløb som en Stad i de *Dødes Rige*, hvor Alt, paa Livet nær, var i god Behold.

Poseidon, Grækernes Havgud, som Latinerne kalde *Neptun*, og vi den *herskende Lidenskab*.

Povels-Kirken i *London* er En af de Største i Verden, men ligger indbygget, kun maadelig tilsyne, som et træffende Billede af den Engleske *Stats-Kirke*, nær ved at oversees mellem alle *Secterne*, som omringe den.

Protestanter er historisk (oprindelig) dem, der, med *Luther*, i Christi Navn, forsagede (protesterede imod) hans *selvgjorte* Romerske Statholder, men nu betyder det, som oftest, Folk, der, i deres eget korte Begrebs Navn, protestere mod *Vorherre* og mod Alt hvad der falder dem ubegribeligt.

278*Punisk* eller Phøniscisk kaldte Romerne, som et Skiældsord, alt *Carthaginensisk*.

Pyramiderne er Trekanter med Spidsen iveiret, og blandt dem er de *Ægyptiske* især berømte. Af dem, der

endnu staae ved *Gize*, ei langt fra *Cairo*, er den Høieste 300 Alen over Jorden.

Rafael, født i *Urbino*, samme Aar som Luther (1483), har Ord for at være Verdens største Maler, og det er især paa *Væggene* i *Vaticanet*, man beundrer hans Pensel.

Ragna-Roke var i Norden Navnet paa Døds-Kampen ved Verdens Ende, der skulde blive baade *Asers* og *Jeters* Undergang, men dog føre til en Nyaars-Tid, da *Balder* stod op fra de Døde, Jorden gjenfødtes, og Glæden i det guldtakte *Gimle* skulde være evindelig. *Ragnaroke* speiler sig derfor i hver Dødskamp, som fører til Gjenfødelse af Menneske-Livet i Aandens Kraft, og ret kiendelig i de tre sidste Aarhundreders 1500-1800.

Raimund, Greve af *Provence*, var En af Høvdingerne paa det store Korstog, Stamfader til Greverne af *Tripolis* i *Syrien*.

Randel (Thomas) var en Systemson ad *Robert Bruus*, og hans anden Haand.

Recensenter var et eget Samlag eller Broderskab af smaa Bogorme, især *Tydske*, som i det *Attende* Aarhundrede opkastede sig til Veiere, Maalere og Vragere i *Læse-Verdenen*, og kunde, i Regelen, selv slet *Intet* gjøre, men dog, efter deres egen Paastand, just derfor mest upartisk bedømme Alt hvad Andre gjorde; men deres ligesaa latterlige, som ærgerlige Regimenter varede, naturligviis, kun saalænge, man igunden *ingen Ting* gjorde, men skrev og snakkede om Alt hen i Veiret, altsaa mellem *Syvaars-Krigen* og den *Franske Omvæltning* (1763-92).

Regents-Park er en Dyrehave i Vestenden af *London*, hvor dog Faar og Svin er de synligste *Dyr*.

279 *Reikavig*, Islands første Gaardsplads, og nu dets tarvelige *Hovedstad*.

Reykholt, Snorro Sturlesøns lille Islandske Herregaard i *Borgarfjords* Sysse.

Ridder-Tiden blomstrede et Par Aarhundreder, omtrent 1050-1250.

Rim-Krøniker begyndte *Normannen* (Robert Vace) allerede med i det *Tolvte* Aarhundrede, men deres egenlige Tid er Middelalderens Slutning 1250-1450, og den *Danske Rimkrønike* er en lille mageløs Bog af *mangfoldige* Penne fra det Tidsrum.

Rim-Thusser eller Frost-Kæmper var uhyre, besjælede *listappe*.

Robert-Navnet blev især berømt ved Neapels Erobrer og Hildebrands Hørehaand, (Robert Vitsker) og ved de to *Roberter* (fra Normandiet og Flandern) paa det store Korstog.

Robespjerre var en Lomme-Procurator fra *Artois*, som i *Rædsels-Tiden* under den *Franske Omvæltning* (1793-94) førde det store Ord eller rettere den store Øxe.

Rom skal være grundet omtrent ved *Olympiadernes* Begyndelse (750 f. Chr.), men blev først *Grækerne* bekiendt 400 Aar senere, og banede sig først kiendelig Vei til Verdens-Thronen under de *Puniske* Krige,

men herskede saa alene, som Hovedstad i de Dødes Rige, hele 500 Aar, nemlig 150 før og 350 efter Christi Fødsel. Siden har det i sig selv været en magtesløs Røver-Kule, men sit Keiserinde-Navn har det dog hidtil beholdt, først ved *Pavedommets* og saa ved *Latin-Skolens* og de saakaldte *skiønne Konsters* Hjelp.

Ronceval er en Dal mellem *Pyrenæerne*, hvor der stod et blodigt, med Kæmpeviserne uforglemmeligt, Slag mellem Mohrerne (de Spanske Araber) og *Carl den Store*.

Roskilde er berømt fra Middelalderen af sit Kongelige Palads, og siden af sin *Domkirke*, hvor næsten alle de *Olden280borgske* Konger, fra Christian den Første til *Frederik den Sjette*, hvile hos *Svenn Æstridsøn* og Dronning *Margrethe*. Herefter, vil vi haabe, *Roskilde* vinder ny Berømmelse som Sædet for det *Sællandske Folkeraad*.

Rudeborg kaldte Islænderne *Rouen*.

Runemo i *Bleking* har sagtens sit Navn af et stort Thingsted, men er nu mærkværdigt for sin *Rune-Skrift* paa Klippen om *Harald Hildetan*.

Runer var det gamle Nordens *bogstavelige* Tegn, som brugdes mest til Trolddom, og i Kæmpeviserne betyder derfor "Rune-Konst", hvori *Dværgene* spille Mester, baade *Skrive-Konst* og *Hexeri*.

Sachs (Hans) var *Luthers* Samtidige, Skomager i *Nyrnberg*, men som Mestersanger berømt over hele *Tydskland*.

Sachsen blev først berømt af sin Tredivaars-Krig med *Carl den Store*, siden af sine Keisere (især Otto den Store) i det *Tiende* Aarhundrede, og sidst af den *Lutherske* Reformation i det *Sextende*.

Saga var i det hedenske Norden Fortællingens *Dise* og *Odins* Veninde, og blev siden Navnet paa de *Islandske* Historie-Bøger, fordi de var opskrevne *Sagn* eller *Sæger*.

Salamis, hvor de gamle Græker slog Perser-Flaaden, hedder nu *Koluri*.

Samniterne boede i det nuværende *Benevent*.

Samorin kaldtes Keiseren i *Calicut* paa *Malebar-Kysten*, som vel fik sin *Helsot* af Portugiserne i det *Sextende* Aarhundrede, men hivede dog, til *Hyder Aly* i det *Attende* gav ham Naadestødet.

Sandhed er hvad de saakaldte *Viismænd* altid skulde begynde med, da alt Andet er Løgn og Tant; men i vore Dage vil de have opdaget, at der i Grunden *ingen Sandhed* er til, og udgive desuagtet *denne* Paastand for en *evig Sandhed*, der aldrig kan blive til Løgn, 281men give derved Sandheden den bedste Leilighed til at bevise sin Tilværelse ved at slaee dem paa Munden, saa den gaaer i Baglaas.

Saxo, Danmarks store Historie-Skriver til det *Trettende* Aarhundrede, under *Valdemar Seier*, var en *Sællandsfar*, og kaldtes *Grammatiker* for sin Stivhed i *Latinen*, men kaldtes ogsaa *Poeten*, og det med Rette, thi vel maatte han meget hellere indført de gamle danske Vers paa *Modersmaalet*, end *latiniseret*

dem; men at han brød sig om dem og alle de gamle *Folkesagn*, som alle de andre Latinere kimsede ad, det beviser hans dybe poetiske Sands, som er et stort *Vidunder*.

Shakspear, fra Dronning *Elisabeths* Dage (han døde 1616), var ikke blot *Engelands* berømteste, men er det ny Europas største *Skjald*, den *Sachsiske Odin* paa *anden* Omgang, Stamfader til det Boglige Skjaldskab baade i *Tydskland* og *Norden*.

Sigurd Jorsalfar er den Kongelig Norske *Kors-Ridder*, som hjalp *Baldvin* i *Jerusalem* at indtage *Saide* (Sidon) 1110, men gik siden fra Forstanden, og blev den sidste berømte Drot af *Yngling-Ætten*.

Sirener var hos Grækerne et Slags *Havfru*, hvis Sang fortryllede de Søfarende og drog dem til Afgrunden, naar de ikke itide stoppede deres Øren, og det gjælder om al henrivende *Musik*, som der *ikke* er *Aand* og *Hjerte* i.

Skjaldskab er det Nordiske Ord for *Poesi*, og skøndt den ikke var stort Andet end Skrald hos de *Islandske* Skjalde, er det dog anderledes med de *Oldnordiske* og *Nydanske*, som gjør Eet, og har virkelig en Historisk Anskuelse og et tilsvarende Billed-Sprog (det *Eddiske*) for dem selv.

Skin, eller Udseende af noget Stort, Sandt eller Skiønt, som fattes, er den *Franske* Glands og Oplysning, der havde sin glimrende Tid i det *Attende* Aarhundrede, da 282den saa næsten indtog hele *Europa*, og endnu arbeides der allevegne saa ivrig paa at fremtrylle eller vedligeholde *Skinnet*, at Aanden endnu for det meste befinder sig, som *Odysseus* i *Skygge-Riget*.

Skjold, de *danske Skjoldungers* berømte Stamfader, var, efter *Islænderne*, *Odins* Søn, og kom, efter *Bjovulfs-Drapen*, ogsaa i sin spæde Alder som *himmelfalden* til *Danmark*.

Skiringshald, en Norsk Havn, med et stort hedensk Offersted, maa have ligget i Nærheden af *Tønsberg*.

Skole er taget af *Græsken*, hvor Ordet betyder baade *Flid* og *Lediggang*, men især det Sidste, og passer da kun alt for godt paa vor "Skole-Gang" hidindtil, hvorved vi med *Flid* afrettedes til ingen Ting at gjøre. Da *Skole-Gang* imidlertid baade kan være noget ganske andet, og er i *Nyaarstiden* Menneske-Livet aldeles nødvendig, saa var det immer godt, vi kom i Vane med den, naar den nu kun snart maa blive en virkelig Fremgang til Lys over Livet, og derved til *Flid* med Alt hvad der lønner Umagen at beflitte sig paa. Prøven i det *Attende* Aarhundrede mislykkedes vel, men kun fordi man regnede saa yderlig slet, som om det var eens, hvad en *Muldvarp* og hvad et *Menneske* skal have for *sin* Umage.

Skue-Spil, som konstig Efterligning, saavel af Livets Naragtigheder, som af dets store Optrin, havde vel *Grækerne* ogsaa, men det var kun til Høitider, og *Poeterne* var da selv *Hoved-Personerne*. I *Rom* brugde man derimod Trælle til Skue-Spillere, og opførde Stykker *derefter*, og den *Franske* Skue-Plads, som er blevet vort Mønster, var en Efterligning af den *Romerske*, og i det *Attende* Aarhundrede blev Skue-Spil, som blot Tidsfordriv, En af Livets første Nødvendigheder i den saakaldte dannede Verden. Nu synes man endelig mæt af dem, som af *Skin* i det Hele, saa fremfor Alt i *Norden* turde vel 283Skue-Spillet atter blive et langt sjeldnere men ogsaa langt menneskeligere Morskab i den *Græske* Stil.

Snorro Sturlesøn, den berømte Samler af de *Norske Konge-Sæger* og de *Eddiske Myther*, var en *Islandsk Herremand*, som blev myrdet 1241, samme Aar som *Valdemar Seier* døde, saa Midten af det *Trettende Aarhundrede* er i alle Maader Grændsen for Middelalderens *Nordiske Stovværk*.

Soer skylder den store *Biskop Axel* og hans Slægt sin Opkomst, thi de stiftede der et berømt *Kloster*, i hvis Kirke de endnu hvile sig hos *Valdemar Atterdag*, og fra hvis Kamre den *Danske Rim-Krønike* kom for Lyset. Kloster-Godset skiænkede *Christian den Fjerde* til en *Adelig Høiskole* eller et Ridderligt *Academi sammesteds*, og da det forfaldt, skiænkede *Ludvig Holberg* sit Baroni til dets Opkomst, saa alle Julemærker maatte slaae fejl, om der ikke tilsidst blev en *Dansk Høiskole* i *Soer* til et levende Mindesmærke om alle Markens Ædlinger.

Stambul, Konstantinopels Tyrkiske Navn.

Stiklestad i *Værdalen* er Stedet, hvor *Hellig-Olav* faldt (1030) for de *Thrøndske Bønder*.

Stile kalder man i *Latin-Skolen* *Prøve-Kludene* til *Sammenflikning* af *Latinske Ord* og *Talemaader*, efter *Grammatik* og *Lexikon*, en *Skrivemaade*, der er dræbende for de *Unge* og latterlig hos de *Gamle*. *Stilemageriet* har ellers hjemme i *Byzants*, hvor *Prindsesse Anne Comnen* berømmer sin *Fader*, den fra det store *Korstog* bekiendte *Keiser Alex* (*Kyrialax*) for at have indført det, men føier med *Rette* til: det er *Snurrepiberi*.

Stuarterne fik med en *Robert* den *Skotske Krone* (1370), og den *Engelske* og *Irske* med *Jakob* den *Første* (1603), men mistede dem alle tre med *Jakob* den *Anden* (1689).

Styx var, efter de *Græske Myther*, en af *Helvedes Floder*, 284med *kulsort*, *iiskoldt* og *forgiftigt Vand*, hvorved *Guderne* svor deres *dyreste Eed*, og naar man veed, hvad *Rolle "Blækket"* har spillet og spiller endnu i *Aandens Verden*, da forlanger man ingen anden *Forklaring*.

Svane-Vangen er et af *Danmarks Navne* i de *Islandske Vers*, og, især med *Hensyn* paa *Svane-Sangen*, træffende.

Sverrig blev tidlig bekiendt ved *Gotherne* og *Odins-Templet* i *Upsala*, men fik sin første *Historie-Skriver*, ingen *Ting* mod *Saxo* og *Snorro*, i *Kalmar-Foreningens Dage*, og sine *Helte* i *Gustav Adolf* og *Carl* den *Tolvte*.

Svolder kalde *Islænderne* Stedet hvor *Olaf Tryggesen* faldt.

Sværmeri er laant af de unge *Biers vilde Luftsving* i *Skiærsommer*, og bruges derfor kun passende om noget *Lignende* hos den *viltre, livfulde Ungdom*; men *Istappene* kalde naturligviis selv *Tagdryppet*, og *Kvæget* selv *Svalens Flagren Sværmeri*, og efter det *Attende Aarhundredes Talebrug* betyder det al *Livlighed* i *Aanden*.

Syene er *Ægyptens Syd-Grændse*.

Syvaars-Krigen (1756-63) var virkelig den største *Bedrift*, man i sin *Tid* havde levende *Forestilling* om, thi

alt Større af det Slags ansaae man for Fabel og Æventyr, til *Napoleon* kom.

Symmure-Borgen var den *Mediske* Hovedstad, *Ekbatana*, med syv Mur-Krandse i Trip-Trap, hver af sin Farve.

Sælland kan betyde det *lykkelige* Land, og har sagtens givet *Phønicerne* Anledning til Sagnet om de "lyksalige Øer", hvor Heltenes Sjæle efter Døden levede.

Sæmund Sigfussen paa *Odde* i Rangaavalle-Syssel holdes for at have samlet de gamle Mythe-Kvad, som vi derfor kalde *Sæmunds Edda*. Han døde 1133.

Søhaner er det danske Udtryk for *Vikinger*.

285 *Tacitus* en af de berømteste Romerske Historie-Skrivere, som i sin "Germania" har givet os de ældste Efterretninger om *Tydskland*.

Tankred, en Norman, *Boemunds* Frænde og tro Ledsager paa det store Korstog, agtedes i Middelalderen for *Ridder-Speilet*.

Taygeton var det gamle Navn paa Bjergkiæden *vesten for Sparta*, som nu kaldes *Pentedaktylon* eller *Femfingerling*.

Thebe, den gamle sydligste Hovedstad i *Ægypten*, er som *Kongesæde* ældre end baade *Grækere* og *Ebræere* Historie, men i *Græker-Sangen* berømt af sine hundrede Porte, og nu af de uhyre Støtter og andre Stenlevninger ved *Luxor*.

Themsen er med Rette berømt af sit blaa og blanke Udseende, men langt mere af sin Masteskov, som Verdens-Handelens snevreste Farvand.

Thor, Odins Søn og Høire-Haand med Torden-Hammeren *Mjølner*, Mesteren snart for al *Bedrift* til Ragnaroke, hvor han seirende falder i Tvekampen med Midgaards-Ormen. Da nu Kampen med de forstyrrende Kræfter, men først og sidst med *Falskheden*, er Broder-Parten af *Sandheds* timelige Dagværk, ligger der en dyb verdenshistorisk Sandhed til Grund for *Thors-Mythen*, som bør poetisk formæles med den Græske *Pallas-Mythe*, der har *Syster-Lodden* af samme Dagværk, thi det er de ædle og gavnlige Kræfters moderlige Udvikling.

Thors-Dag er baade hos os og Engelskmanden *Thors* ugenlige Mærkedag.

Thot tilskrev Ægypterne Skrive-Konsten og alle andre Opfindelser, saa de meende vel dermed deres egen gode Fornuft og Forstand.

Thyra Dannebod, en *Engelsk* Prindsesse fra det *Tiende* Aarhundrede, er, som Mesterinde for *Dannevirke* og 286 Fostermoder for *Christendommen* i *Danmark*, blevet vort staaende *Dronning-Speil*.

Thule bruges af Grækerne ubestemt om vort *Norden*, men alt i Middelalderen henførdes Navnet til *Island*.

Tids-Regningen er ikke, som man har indbildt sig, Historiens Lys eller Øie, men er kun *Traaden* i dens Labyrint, saa ved at *stramme* den heeliennem baade paa Langs og paa Tværs, forvirrer man Alt, og ved at ville løse alle dens Knuder, spilder man kun Tiden og kommer ingen Vei. *Ebræernes* og de *Christnes* Tids-Regning strækker sig nemlig, sammenknyttet med *Grækernes*, gennem hele Tiden, den skal man derfor i Verdens-Historien udelukkende følge, og ei bryde sig om det Smaalige, der paa det Store ei gjør mindste Forskiel, thi det er Begivenhedernes *Følge* og indbyrdes *Forhold*, og slet ikke *Aars-Tallet*, det gjælder om.

Tiger-Spand tillagde de Gamle *Bacchos*, paa hans Triumf over *Indien*.

Tirs-Dag er *Tyrs* Dag, men *Tir* og *Ære* er igien Et og det Samme.

Tragten (the tunnel) under *Themsens*, til baade at ride og kiøre igiennem, er det Ottende Underværk, større end de Syv.

Trediveaars-Krigen (1618-48) var aabenbar myntet paa at tilintetgiøre baade *Kirkens* og *Skolens* Frihed, og det tegnede til at skulle lykkes, saa *Gustav Adolf* fortjener et stolt Mindesmærke i Verdens-Historien.

Tydskland har, ligefra Middelalderens Begyndelse, været Europas store *Krigs-Skueplads*, og Seirene der, baade over *Roms Legioner*, de *Østlige Barbarer*, den *Papistiske Surdei* og det *Franske Uvæsen*, er uforglemmeligt Storværk i Menneske-Aandens Tjeneste; men enhver *Efterligning* af *Tydskhed* er en ligesaa slavisk som latterlig *Efterabelse*, saa det er *Tydskerne* store Feil at de vil efterlignes af alle Folk og især af 2870s stakkels *Danske*, som derfor, meget imod vor Villie og i Grunden over Evne, baade aandelig og legemlig, maae slaaes med dem alle Dage indtil Verdens Ende.

Udgaards Loke var, efter *Edda*, en Trolde ved Verdens Ende, saa stærk i Øine-Forblindelse, at selv *Thor* kunde ikke faae Ram til ham, men spildte kun sin Styrke og fik Latter for det, som *Engelskmanden* i *China*.

Udødelighed i strængeste Forstand, bemærkede *Grækerne* meget rigtig, har Guderne sig selv forbeholden, saa vi maae virkelig blive som de, for at dele den, og komme dog slemt afsted, naar vi vil kappes med dem; men vore hedenske Fædre fandt, at Folk kunde nøies med *Udødelighed* paa *anden* Haand og i ringere Grad, som Guderne undte alle ædle Kæmper den, naar de derfor heltmodig satte Livet til i denne Verden.

Ungdommen i Menneske-Slægtens Levnets-Løb er *Oldtiden*.

Urban den *Anden* hedde den *Franske Pave*, som opflammede Ridderne til det store Korstog.

Urda-Søen og *Urda-Kilden* har Navn efter *Urda*, den ældste *Norne*, hos hvem *Forsyn* og *Spaadom* sammensmelte.

Vaaren henføres hos os sædvanlig til *Ungdommen*, men de fire Aarstider: *Vaar*, *Sommer*, *Høst* og *Vinter*,

svare dog aabenbar til Menneske-Livets *Barndom, Ungdom, Manddom og Alderdom*.

Val betyder de Faldne i Slag, deraf *Val-Plads*; og deraf Nordens berømte *Val-Hal*, hvor de faldne Kæmper vel bestandig droges med Døden, men vandt dog altid Seier. Grunden til *Valhal* er for Resten det "levende Minde" fra Slægt til Slægt, som ædle Kæmper i *Norden* altid kan gjøre sikker Regning paa, thi der²⁸⁸ved *oplives* Forestillingen om Skygge-Riget og det priselige *Eftermæle*.

Vallas (Wallace), en Almues-Mand fra Clydesdal i *Skotland*, reiste sig i Slutningen af det *Trettende* Aarhundrede mod den Engelske Kong *Edvard* Langbeen, og jog virkelig Engelskmændene paa Dørren; men de kom igjen, *Vallas* tabde Slaget ved *Falkirk* (1298), og blev siden forraadt, seipint og firkløvet.

Vallenstein var en *Bøhmer* af *Hussitisk* Byrd, som Keiseren, efter *Tillys* Fald, maatte fire for, men, efter *Gustav Adolfs* Fald, skaffede afveien ved Snigmord.

Vaner kaldtes i *Norden* det *milde* Gude-Sæt, med *Frey* og *Freya* i Spidsen, som fra Arildstid var venlig og vel forligt med de *høie* *Aser*, og dette uopløselige Venskab mellem "Hoved og *Hjerte*" er det Eiendommelige ved *Nordens* Hedenskab og *naturlige Dannelse*.

Varus hed den Romer-Høvding, som, under Keiser *Augustus*, fandt sin Grav i *Tydskland*, til et godt Varsel for Fremtiden.

Vaticanet er det berømte *Pave-Slot* med Myriaden af Kamre, Konstens Mesterværker og den mageløse *Bogsamling*. Det bærer Navn af Høien, det staaer paa, og er forbundet med Fæstningen *Engelsborg*, hvad i det Hele er Tilfældet med den *Romerske Kirke*.

Vellington (Arthur) red, ogsaa bogstavelig, paa "*Kiøbenhavn*" til *Waterlo*.

Venedig, bygget paa Holme i det *Adriatiske* Hav, man siger, alt i det *Femte* Aarhundrede, er fra det *Tiende* kiendelig paa sin Handel med *Konstantinopel*, og var, i det *Fjortende* og *Femtende*, efter *Pisas* Undergang og *Genuas* Fornedrelse, Dronning paa Havet, fik vel, i Begyndelsen af det *Sextende* Aarhundrede, ved det *Cambraiske* Forbund og Tabet af den *Ostindiske* Handel, et uforvindeligt Stød, men herskede dog lige til *Napoleons* Tid paa det *Adriatiske* Hav og dets Ky²⁸⁹ster. Nu staaer *Venedig* under *Østerrig*, men er dog en *Frihavn*.

Videslet var det ældste Navn paa *Sælland* og *Smaa-Øerne* tilsammen.

Vikinger er *Nordens* Navn paa *Kapere*, der, som man veed, sædvanlig er rene *Sørøvere*, men kan dog ogsaa være ædle Helte, som Vikingen *Tordenskjold*.

Villum Engelskmand, Roskilde Domkirkes Grunder, og *Svenn Æstridsøns* fuldtro Ven, var kommet til *Danmark* som *Knud* den Stores Haandskriver.

Vinteren og *Alderdommen*, som man i Syden gruer for, har i *Norden* et eget muntert Præg, og kan være meget glædelige.

Virgils Æneide er, som man veed, *Latin-Skolens* Heltedigt, og udmærker sig baade fra *Iliaden* og *Odyseen*

derved, at hele Heltegierningen, lige indtil Stilen og Udtrykket, er et *Rov*, men derfor speiler ogsaa baade *Roms Historie* og *Latin-Skolens* sig klart deri, saa med dem staaer og falder *Æneiden* og hele den saakaldte *Latinske Poesi*.

Voltaire, som først døde 1778, kvalt af Laurbær-Krandse, skal, efter *Franskmændenes* og mange Andres Forsikring, være den vittigste Spottefugl og den farligste Skumler i hele Læse-Verdenen, og man gjør meget klogere i at troe dem paa deres Ord, end om man selv vilde undersøge saa vidtløftig og yderst slet en Sag, da de Spottefugle og Skumlere, Enhver af os kiender, alt er større, end vi maatte ønske.

Vorms, gammel berømt af sin Rosengaard i Niflunge-Kvadet og Heltebogen, laande sidst sin Berømmelse af den store *Rigsdag* (1521), hvor *Munken Morten Luther* fordunklede baade *Keiseren* og *Paven*.

Vugge for Christen-Navnet var paa en Maade *Antiochien*, hvor det opkom, men er dog i Grunden *Daaben*, hvori Børnene finde det.

290 *Ygdrasil* er i Nordens Billed-Sprog Navnet paa den gamle Ask, som varer Tiden ud, fordi *Nornerne* idelig vande den af *Urda-Kilden*, altsaa paa *Menneske-Livets Stam-Træ* fra Slægt til Slægt.

Zeus, den Græske Gude-Konge, er et Speil for Grækernes ungdommelige Livs-Kraft og Livs-Lyst, hvoraf han ogsaa har sit Navn.

Zion er Jerusalems-Bjerget, der, hos de Ebraiske Propheters Kyndinger, nødvendig vækker Tanken om alle deres *Syner*, og derved voxer *Zion* virkelig, for vore Øine, alle Verdens andre Bjerge over Hovedet.

Ægypten, med sine Pyramider, Obelisker, underjordiske Palladser, Mumier og Munkeskrift (Hieroglypher), maatte i Vidskabs-Tiden nødvendig vække og nære langt mere Videlyst, end *Ebræers* og *Grækers* tarvelige Efterretninger kunde tilfredsstille, og *Romerne* forsømde den gode Leilighed, de havde, til at blive vore *Ciceroner* i *Ægypten*. Siden *Napoleons* Tog dertil har imidlertid *Franskmændene* paataget sig at være det, og skiøndt *Engelskmændene* snappede den berømte *Rosette-Steen* fra dem, og gav derefter det første Vink til *Hieroglyphernes* rette Læsning, saa var det dog baade *Franskmændene*, der fandt *Stenen*, og har stavet mest og bedst paa Gaade-Skriften, som nu virkelig synes at ville kaste et mærkværdigt Lys ei blot paa *Ægyptens* Oldtid, men selv paa *Menneske-Slægtes* Barndom.

Ælve-Dronningen (The Fairy Queen) maa *London* vel kaldes mellem Hovedstæderne, men kun fordi der hersker en *Borgerlig Frihed*, man i alle andre Hovedstæder fattes; thi ene denne Fee kan saaledes sætte alle *Menneske-Livets* Kræfter i Bevægelse, og skiøndt disse Kræfter ingenlunde allevegne er saa store som i *Engeland*, saa gjør, efter Historiens Vidnesbyrd, dog *Frihed* 291 Mirakler allevegne, hvor der er Mennesker, som har Lyst til Andet end Svir og Sværm, Stads og Fjas, eller Slagsmaal, saa der er kun Spørgsmaal om, *hvor* Øvrigheden vil og Folket kan taale den.

Ænherier er et dunkelt Navn paa Heltene i Valhal.

Æren, siger Ordsproget, er det feireste Træ i Skoven, og hvad endog blotte *Æres-Tegn* kunde udrette, naar Øvrigheden holdt dem i Priis, skulde man forundre sig over, end sige da den menneskelige *Æres-Følelse*, naar den ved *Frihed* og *Oplysning* blev ligesaa almindelig næret, som den ved Slaveri, Politi, og Vankundighed om alt *Virkeligt*, er blevet undertrykt og mangelsteds udslettet.

Øre-Sund har en rar Tvetydighed, som i Ordsproget: der skeer mangt et Slag i Øre-Sund, som man ikke seer Spor af, og jo friere det *mundtlige* Ord om alt *Menneskeligt* kommer til at røre sig omkring Øre-Sundet, des fornøieligere vil Tve-Tydigheden blive.

Øster-Søen har sagtens snarere sit Navn af den gamle Vaar-Dise, der endnu titter frem giennem "Easter og *Ostern*" end af "*Østen*", men for *Danmark* passer Navnet godt, hvordan man end tager det.

Øtas Bjerge danne den berømte Snævring ved *Bade-Portene* (Thermopylæ) i Grækenland.

Øxeraa er en lille Aa paa *Thingvalle*, hvor det *Islandske Storthing* (Althinget) fordum holdtes, og hvor Kongen af *Danmark* nu ogsaa ønskede det *Islandske Folkeraad* samlet, hvad *Reikevig* dog naturligvis seer skiævt til.
